

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

Факультет економіки моря
Кафедра фінансів

«ДОПУЩЕНИЙ ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри фінансів

професор НУК, д.е.н. Рогов Г.К.

(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

_____ «___» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «Оцінка кредитоспроможності підприємства»

Виконав: студент групи 4441

Закірова К.Д.

(підпис)

Керівник роботи:

Доцент кафедри фінансів, к.е.н.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Приходько Н.В.

(підпис)

м. Миколаїв – 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра _____ фінансів _____
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
доцент, к.е.н. Пащенко О.В.
«___» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту _____ Закірова Катерина Денисівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Оцінка кредитоспроможності підприємства»

Керівник роботи _____ Приходько Наталія Василівна, доц., к.е.н.
(науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 328-уч. від «12» квітня 2023 року

2. Термін подання роботи 12 червня 2023 року

3. Вихідні дані по роботі: _____
Фінансова звітність ТОВ «Епіцентр К» за 2020-2022рр.
Нормативно-законодавча база

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів):
розглянути підходи до поняття кредитоспроможності підприємства;
розкрити методичні підходи та моделі оцінки кредитоспроможності
позичальника; проаналізувати фінансовий стан та оцінити кредитоспро-
можність ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 роках; розробити шляхи підвищення
кредитоспроможності підприємства.

5. Перелік презентаційних матеріалів:

1. Аналіз коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 рр. 2.
Відносні показники фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 рр.
3. Моделі інтегральних показників фінансового стану позичальника-
юридичної особи. 4. Фінансові показники ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 рр.
і визначені в залежності від їх значень показники X_i
моделі інтегрального показника. 5. Визначення класу боржника – юридичної

особи для великого або середнього підприємства за інтегральним показником.
6. Заходи щодо поліпшення фінансового стану ТОВ «Епіцентр К».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
4	Мозговий А.М., доцент НУК		

7. Дата видачі завдання _____ 06.02.2023 _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	6.02.-10.02.23	Виконано
2	Складання змісту та узгодження с керівником	13.02.-24.02.23	Виконано
3	Вивчення літературних джерел	13.02.-24.02.23	Виконано
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	27.02.-10.03.23	Виконано
5	Розробка теоретичного розділу	13.03.-25.03.23	Виконано
6	Розробка аналітичного розділу	3.04.-30.04.23	Виконано
7	Розробка проектного розділу	05.04.-28.05.23	Виконано
8	Розробка спеціального розділу	5.04.-28.05.23	Виконано
9	Розробка вступу, висновків, списку джерел	28.05.-04.06.23	Виконано
10	Розробка презентації та доповіді	2.06.-14.06.23	Виконано

Студент _____ Закірова К.Д.
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Приходько Н.В.
 (підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність поняття кредитоспроможності підприємства.....	7
1.2. Методичні підходи та моделі оцінки кредитоспроможності позичальника	15
1.3. Методи оцінки кредитоспроможності позичальників в банках України.....	18
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»).....	31
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	31
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства	34
2.3. Оцінка кредитоспроможності підприємства за методикою НБУ ...	51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	57
3.1. Шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства.....	57
3.2. Заходи щодо поліпшення фінансового стану підприємства	60
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	68
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Оцінка кредитоспроможності в сучасних економічних умовах є актуальною, оскільки від її вирішення залежить розвиток будь-якого підприємства та економіки в цілому. Для своєчасного проведення фінансово-господарських операцій, виконання поточних зобов'язань підприємствам необхідно приділяти більше уваги підтриманню рівня власної кредитоспроможності.

Актуальність питань аналізу кредитоспроможності торгових підприємств є особливою в умовах фінансової кризи. Кредитоспроможність, як важливий фактор фінансового стану, виступає як необхідна та обов'язкова умова, контроль за виконанням якої є однією з найважливіших функцій фінансового менеджменту підприємства. Для стабільного фінансового стану необхідно здійснювати систематичний моніторинг рівня кредитоспроможності підприємства, а також періодичний аналіз і контроль їх значень.

Питаннями кредитоспроможності підприємств та її оцінки займалися такі вчені: Ситник Н.С., Міщенко В.І., Лахтіонова Л.А., Галасюк В.В., Маркович Т.Г., Кузьменко Д.В., Дякова Р., Бордюг В.В., та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів оцінки кредитоспроможності підприємства та розробка шляхів її підвищення.

Виходячи із мети кваліфікаційної роботи, були поставлені наступні завдання:

- розглянути підходи до поняття кредитоспроможності підприємства;
- розкрити методичні підходи та моделі оцінки кредитоспроможності позичальника;
- розглянути вітчизняний досвід щодо оцінки кредитоспроможності;

- проаналізувати фінансовий стан та оцінити кредитоспроможність ТОВ «Епіцентр К»;

- розробити шляхи підвищення кредитоспроможності підприємства.

Об'єктом дослідження є процес оцінки кредитоспроможності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні аспекти оцінки кредитоспроможності підприємства.

При дослідженні теоретичних аспектів щодо оцінки кредитоспроможності підприємства, були використані наступні методи дослідження: спостереження, узагальнення, порівняння та формалізації аналізу та синтезу. При проведенні аналізу фінансового стану ТОВ «Епіцентр К» були використані методи фінансового аналізу.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, статті, підручники, навчальні посібники, монографії з питань оцінки кредитоспроможності підприємства. При аналізі фінансового стану, була використана фінансова звітність ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки.

Кваліфікаційна робота складається з чотирьох розділів.

Перший розділ кваліфікаційної роботи присвячений розкриттю сутності поняття «кредитоспроможність підприємства», а також методичних підходів до її оцінки.

В другому розділі роботи проведений аналіз фінансового стану та оцінена кредитоспроможність ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки.

В третьому розділі представлені пропозиції стосовно підвищення кредитоспроможності підприємства.

В четвертому розділі кваліфікаційної роботи розглянуті питання щодо охорони праці на підприємстві.

В основній частині роботи присутні рисунки та таблиці. У списку використаної літератури містяться 42 найменувань. В додатках наведена фінансова звітність підприємства та формули для розрахунку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поняття кредитоспроможності підприємства

Діяльність підприємства у системі ринкової економіки неможлива без періодичного використання різних форм залучення кредитів, тобто кредитування.

Кредитування підприємств базується на принципах терміновості, зворотності, платності, цільового характеру та забезпеченості кредиту. В Україні кредитні відносини регулюються Господарським і Цивільним кодексами [1, 2], Законами «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [3] та «Про фінансовий лізинг» від 16.12.2021 р. № 1201-IX [4], а також Положенням про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженим Постановою правління НБУ від 30.06.2016 № 351 [5].

З економічної точки зору кредит – «це грошові кошти або інші матеріальні ресурси, які передаються у тимчасове користування за певну винагороду (відсотки) на умовах повернення» [6, с.173].

Кредит виступає невід'ємною умовою розширеного відтворення та виступає ефективним інструментом, який опосередковує процеси як виробництва, так й реалізації продукції, товарів та послуг. Саме кредит дозволяє прискорити оборотність обігових коштів, розширити сферу виробничого господарської діяльності, забезпечити розробку новітніх видів продукції та вихід на нові ринки збуту і, як результат, підвищити інвестиційний імідж як окремої корпорації, так й України загалом [7, с.277].

Але при наданні кредиту банк має точно оцінювати здатність позичальника повернути кредит і відсотки за ним, тобто оцінювати його кредитоспроможність. Неточне оцінювання кредитоспроможності позичальників може призвести до погіршення якості кредитного портфеля банку, зростання резервів за кредитними операціями банку, результатом чого є поява і зростання збитків діяльності банківської установи. А це може призвести до погіршення фінансового стану банку і навіть до його банкрутства. Оцінювання кредитоспроможності також важливе і для позичальника, оскільки від цього залежить, на яких умовах буде наданий кредит і буде він наданий чи ні [8, с. 261].

Аналіз економічної літератури щодо дослідження сутності поняття «кредитоспроможність» показав, що існує багато його визначень як різними науковцями, так і в нормативно-законодавчій базі.

Спочатку розглянемо визначення кредитоспроможності в нормативно-законодавчій базі. Так, в «Положенні про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» (затвердженого постановою Правління Національного банку України від 25 січня 2012 р. № 23), яке втратило чинність з 30 червня 2016 р., наводилося таке визначення: «кредитоспроможність – наявність у боржника (контрагента банку) передумов для проведення кредитних операцій і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки» [9].

Це визначення містить такі терміни як боржник, кредитна операція:

- боржник – «сторона у зобов'язанні (юридична або фізична особа), яка повинна сплатити борг/виконати вимогу банку згідно з умовами укладеного договору» [9];

- кредитна операція – «вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів таким шляхом: надання їх у тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання певної суми коштів; надання гарантій, порук, акредитивів, акцептів, авалів; розміщення депозитів;

проведення факторингових операцій та операцій фінансового лізингу; видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій зворотного репо; будь-якого продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів за такою сумою (відстрочення платежу); розстрочення платежу за продані банком активи» [9].

В новому Положенні «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», затвердженого постановою Правління НБУ від 30 червня 2016 р. № 351 відсутнє визначення терміну «кредитоспроможність», але наводиться визначення терміну «платоспроможність» як «здатності боржника (контрагента) банку здійснювати розрахунки за всіма видами своїх зобов'язань відповідно до умов договорів» [5].

Також в економічній літературі надано багато визначень поняття кредитоспроможності різними науковцями і практикаками (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Підходи до визначення поняття «кредитоспроможність»
різними науковцями і практикаками

Автори	Визначення
1	2
Ситник Н.С., Сташишин А.В., Блащук- Девяткіна Н.З., Петик Л.О. [6, с. 184]	«Кредитоспроможність - це наявність у позичальника передумов для проведення кредитної операції та його спроможність повернути позику та відсотки за нею у повному обсязі та в обумовлені договором строки»
Арбузов С.Г., Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В. [10, с. 248].	«Кредитоспроможність - наявність у позичальника банку передумов для отримання кредиту та його здатність повернути кредит і відсотки за ним у повному обсязі та в обумовлені договором строки»
Лахтіонова Л.А. [11]	«Кредитоспроможність - це такий фінансовий стан підприємства, який дає змогу отримати кредит і своєчасно повернути його»

Продовження табл. 1.1.

1	2
Бланк І.А. [12, с. 195]	«Кредитоспроможність – система умов, що визначають здатність підприємства залучати позиковий капітал і повертати його в повному обсязі і в передбачені терміни»
Бордюг В.В. [12, с. 194]	«Кредитоспроможність – це наявність у позичальника (контрагента банку) передумов для отримання кредиту та його спроможність повернути кредит та проценти за ним у повному обсязі та у строки, визначені договором».
Кузьменко Д.В. [12, с. 3]	«Кредитоспроможність - здатність і готовність у майбутньому виконувати зобов'язання за кредитним договором».
Козак О.О., Дворецький Д. Ю. [13, с. 7]	«Кредитоспроможність – це спроможністю у певний визначений час, повністю погасити перед банком свої борги»
Галасюк В. В. [14, с. 94]	«Кредитоспроможність позичальника – це відповідний рівень платоспроможності підприємства, який у свою чергу дозволяє розраховуватися грошовими коштами, що генеруються у позичальника за своїми борговими зобов'язаннями»
Дякова Р. [14, с. 95]	«Кредитоспроможність – це сукупність фінансових і матеріальних можливостей одержати і сплатити кредит в установленій термін й у повній сумі»
Поезднік А.І. [15, с. 58]	«Кредитоспроможність – це комплексне поняття, яке характеризує спроможність та готовність позичальника до здійснення кредитної операції, яка оцінюється банком з огляду на фінансово економічне становище позичальника та на якість зробленої ним кредитної пропозиції, а також з точки зору прийнятності для банку кредитора кредитного ризику й можливості керувати ним».
Маркович Т.Г. [16, с. 6]	«Кредитоспроможність - комплексний оціночний показник, який розкриває здатність потенційного позичальника отримати кредит відповідно до вимог конкретних умов за договором, у контексті реалізації можливостей та забезпечення інтересів кредитора».

На підставі табл. 1.1 можна зробити висновки, що існують два підходи до визначення сутності поняття кредитоспроможності:

- 1) кредитоспроможність як здатність позичальника повністю та в строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями [13, 14];
- 2) кредитоспроможність як фінансовий стан підприємства, що дозволяє отримати кредит й своєчасно повернути його [11].

Також розрізняють схожі, але різні за економічною сутністю, поняття платоспроможності та кредитоспроможності. Між кредитоспроможністю і

платоспроможністю є значна відмінність, яка полягає в тому, що кредитні зобов'язання позичальника перед банком на відміну від інших зобов'язань, повинні бути погашені тільки грошовими коштами. Тому для банку, який надає кредит, недостатньо, щоб позичальник був платоспроможним, він має бути також кредитоспроможним. Тому поняття кредитоспроможності має використовуватися для характеристики спроможності позичальника погашати свої кредитні зобов'язання перед банком виключно грошовими коштами. І для оцінки кредитоспроможності позичальників з'являється необхідність використання «потоків грошових коштів». Але банк не всі грошові потоки розглядає як можливе джерело погашення заборгованості за кредитом, а тільки ті, які будуть надходити позичальнику регулярно. І тому основним джерелом погашення заборгованості за кредитом є грошові потоки від основної діяльності.

Отже, на наш погляд слід визначати кредитоспроможність як спроможність позичальника у встановлений за кредитною угодою термін повернути в кредит і відсотки за ним грошовими коштами, які позичальник отримує в результаті здійснення основної діяльності.

В табл. 1.2 надані відмінності між поняттями «кредитоспроможність» та «платоспроможність».

Таблиця 1.2

Відмінності між поняттями «кредитоспроможність» та
«платоспроможність»

Кредитоспроможність	Платоспроможність
1	2
Поняття вужче за поняття «платоспроможність».	Містить у собі поняття «кредитоспроможності».
Прогнозує платоспроможність підприємства на строк кредиту.	Фіксує неплатежі за попередній період або на певну дату.
Характеризує можливість погашення частини загального боргу, а саме заборгованості за кредитом.	Характеризує здатність і можливість погасити всі види заборгованості.
Джерела погашення: виручка від реалізації продукції, виручка від реалізації майна, що забезпечує кредит, гарантія іншого банку або підприємства, страхове відшкодування.	Джерела погашення: виручка від реалізації продукції, виручка від реалізації майна підприємства.

Кредитоспроможність позичальника формується під впливом різноманітних факторів, щодо його зовнішнього і внутрішнього середовища, основні з яких наведено на рис. 1.1.

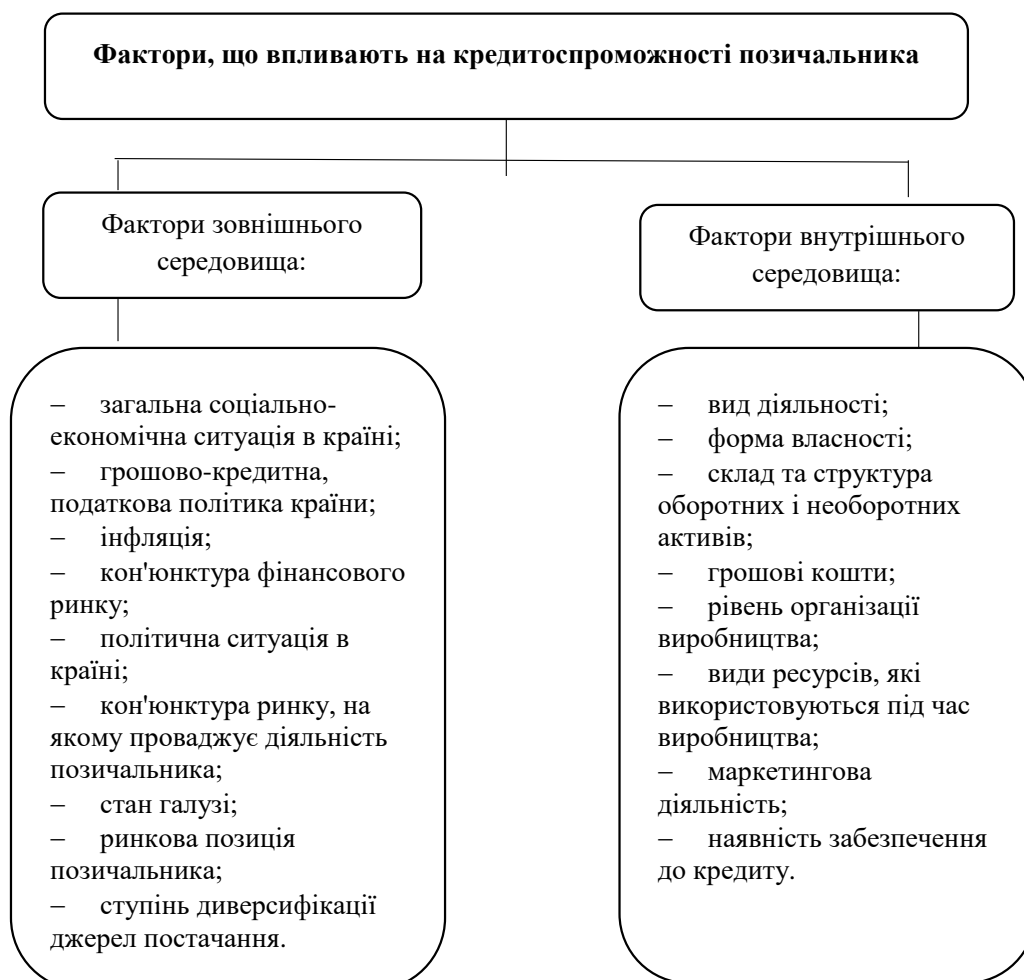

Рис. 1.1. Фактори, які впливають на кредитоспроможність позичальника.

Фактори зовнішнього та внутрішнього середовища позичальника формують такі умови, які визначають його здатність своєчасно та в повному обсязі отримати та повернути кредит відповідно до умов кредитного договору. Таким чином, оцінка кредитоспроможності позичальника повинна здійснюватися комплексно, тобто з урахуванням факторів зовнішнього та внутрішнього середовища позичальника.

1.2. Методичні підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника

Для прийняття банківською установою рішення щодо надання чи відмові від надання кредиту необхідно здійснити оцінку кредитоспроможності позичальника. Об'єктивність і достовірність такої оцінки значною мірою залежить від обраного методичного підходу і відповідної моделі.

Вивчення наукової літератури вказує на те, що на сьогодні існує багато різних підходів і моделей оцінки кредитоспроможності позичальника (рис. 1.2) [19, 20].

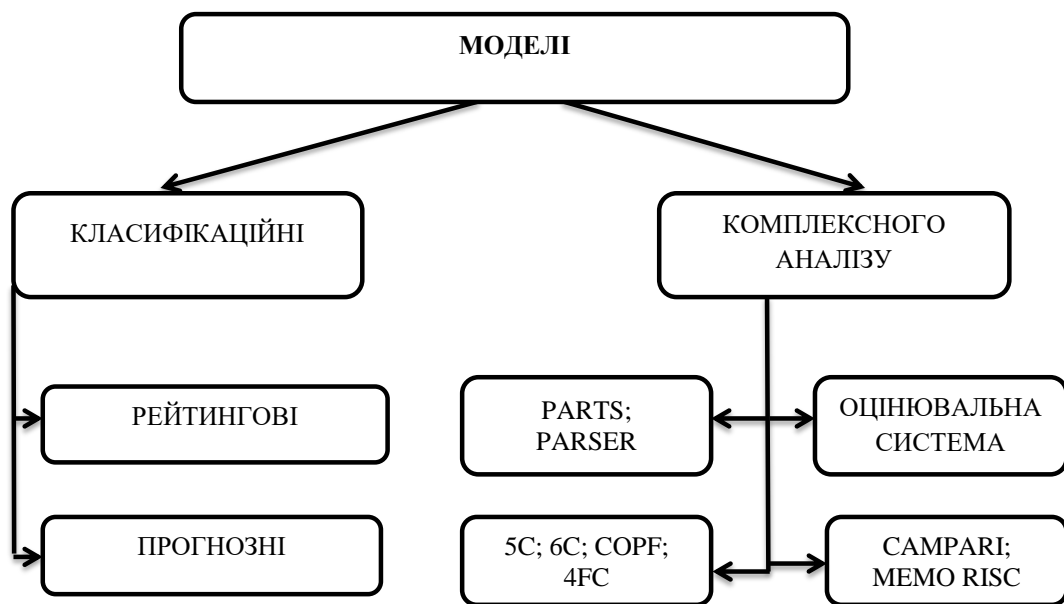

Рис. 1.2. Моделі оцінки кредитоспроможності.

Класифікаційні моделі – це статистичні методи оцінки, до яких належать бальні системи оцінки (рейтингові методики) і моделі прогнозування ймовірності банкрутства підприємства (моделі Альтмана, Спрінгейта, Лису, Таффлера та інші).

Бально-рейтингові моделі оцінки кредитоспроможності позичальника ґрунтуються на системі показників, значення яких переводяться в бали з

урахуванням їх вагомості. Така оцінка дає можливість спрогнозувати своєчасність здійснення грошових платежів, визначити ефективність функціонування підприємства, визначити порядок погашення платежів.

Моделі комплексного аналізу базуються на експертних оцінках аналізу економічної доцільності надання кредиту.

У світовій практиці при оцінці кредитоспроможності використовують різні системи оцінки кредитоспроможності позичальника. Такі системи включають різні критерії, показники, за якими встановлюється загальний рейтинг позичальника, виходячи з їх пріоритетності цих показників (їх бальної оцінки).

Критерії кредитоспроможності, які використовуються у світових комплексних моделях оцінки кредитоспроможності позичальників, надані в табл. 1.3.

В різних країнах використовують різні комплексні моделі оцінки. Так, банки США застосовують «Правило 6С», «Правило «5С», де критерії оцінки позичальника в позначені словами, які починаються з літери «С»: *character* – характер позичальника; *capacity* – фінансові можливості; *cash* – грошові кошти, *collateral* – забезпечення кредиту; *conditions* – загальні економічні умови; *control* – контроль [19].

Європейські та американські банки використовують комплексні моделі оцінки кредитоспроможності позичальника, які називаються CAMPARI і PARTS, що ґрунтуються на послідовному розгляді зафіксованих у кредитній заявці та фінансових документах найсуттєвіших факторів, які характеризують клієнта, з метою виявлення потенційного ризику надання конкретної позики [20].

Таблиця 1.3

**Критерії кредитоспроможності, які використовуються у відомих світових
моделях оцінки кредитоспроможності позичальників**

Критерій	Складові моделі «Правило 5C»	Складові моделі «Правило 6C»	Складові моделі PARTS	Складові моделі CAMPARI	Складові моделі PARSER	Складові моделі COPF	Складові моделі 4FC	Складові моделі MEMO RISK
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Характер діяльності і репутація позичальника	Character	Character		Character	Person	Organization, Personnel	Management quality	Management – Experience
Мета, розмір, призначення кредиту та інші умови кредитної угоди		Control	Purpose, Term, Amount	Purpose, Return, Amount	Expediency, Remuneration, Amount			Kontrol, Interest
Фінансовий стан позичальника	Capital, Capacity	Capital, Capacity	Repayment	Ability	Repayment	Finance	Financial condition	Repayment, Operations
Стан і прогноз ринку, на якому проваджує діяльність позичальник (фінансові можливості)	Conditions	Conditions		Margin		Competition	Industry dynamics	Market
Забезпечення за кредитом	Collateral	Collateral	Security	Insurance	Security		Security realization	Security

На основі вивчення міжнародної практики методів класифікації моделей встановлено, що західні банки часто розраховують спеціальні показники (коефіцієнти), що характеризують мінімальний розмір платежу для погашення кредиту та максимально допустимий розмір боргу по відношенню до доходу клієнта. За допомогою коефіцієнтів банк оцінює [19]:

- розмір доходу, зазначений в анкеті;
- розмір фактичного доходу клієнта;
- наскільки стабільні джерела доходу.

Назва PARTS утворюється з початкових літер слів: *P* – purpose – мета; *A* – amount – розмір кредиту; *R* – repayment – умови погашення основного боргу і процентів; *T* – terms – строк кредиту; *S* – security – забезпечення.

Також банки роблять оцінку можливого ризику неплатежу за кредитом із використанням методики PARSE, що є досить схожою і включає: *person* – репутація позичальника; *amount* – обґрунтування суми кредиту; *repayment* – погашення; *security* – забезпечення; *expediency* – доцільність кредиту; *remuneration* – винагорода банку (% ставка) за ризик надання кредиту.

Світовий досвід багатий також і на такі методики аналізу, як MEMO RISK і, так звана, система 4FC.

Методика MEMO RISK розшифровується, як [19,20]:

- *management* – ефективність роботи менеджменту;
- *experience* – досвід позичальника;
- *market* – зовнішнє середовище ведення бізнесу позичальника;
- *operations* – аналіз бізнесу позичальника;
- *repayment* – дослідження спроможності позичальника погасити кредит; *interest* – відсоткова ставка;
- *security* – забезпечення за кредитом;
- *kontrol* – система контролю.

Система під назвою 4FC завдячує своєю назвою чотирьом основам кредитоспроможності, а саме [19]:

- *management quality* – якість роботи менеджменту;

- *industry dynamics* – динаміка та специфічні ознаки галузі бізнесу;
- *security realization* – забезпечення за позикою та можливості для реалізації застави;
- *financial condition* – фінансовий стан позичальника.

1.3. Методи оцінки кредитоспроможності позичальників в банках України

При оцінці кредитоспроможності позичальника банки України керуються власними положеннями та методами, які ґрунтуються на відповідних положеннях НБУ. На сьогоднішній день вони керуються Постановою правління Національного банку України «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30 червня 2016 року № 351 [5]. Положення розроблено з урахуванням основних вимог міжнародних стандартів фінансової звітності, рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду та має на меті забезпечення надійності й стабільності банківської системи, захисту інтересів вкладників і кредиторів банків.

Для реалізації власної кредитної політики кожен банк розробляє внутрішнє положення про порядок оцінки фінансового стану юридичної особи, в якому зобов'язаний врахувати основні показники, встановлені Положенням НБУ, обґрунтовує і визначає методику врахування додаткових (суб'єктивних) показників в оцінці кредитоспроможності позичальників, необхідних для формування резерву відшкодування можливих втрат за кредитними операціями, мінімізації кредитних ризиків від неповернення боргу через неплатоспроможність позичальників.

Аналіз кредитоспроможності здійснюється з метою оцінювання результатів фінансової діяльності позичальника, на підставі якої банк приймає рішення щодо можливості надання кредиту або припинення кредитних

зв'язків з даним клієнтом.

Достовірність оцінки кредитоспроможності впливає на умови кредитної угоди, що важливо для позичальника, оскільки від них залежить прийняття рішення про отримання кредиту.

Оцінюючи кредитоспроможність позичальника, необхідно переконатися у його здатності залучити на свої рахунки кошти, достатні для погашення основного боргу та сплати відповідних процентів, зібрати інформацію, яка характеризує вид діяльності позичальника (загальні відомості про підприємство, продукцію, яка виробляється тощо), компетентність керівництва, фінансові результати тощо.

Оцінка кредитоспроможності – важливий напрям аналізу в процесі обґрунтування кредитних операцій як для кредитора, так і для позичальника. З позиції позичальника, вона дає змогу виявити можливості ефективного використання позикових ресурсів для підвищення ринкової вартості підприємства та резерви своєчасного повернення отриманих кредитів. Для кредитора на основі оцінки кредитоспроможності забезпечується зниження кредитного ризику, пов'язаного з неповерненням або неповним погашенням заборгованості за наданими позиками.

Кредитор визначає кредитоспроможність позичальника – юридичної особи під час прийняття первинного рішення щодо надання фінансових ресурсів та у разі зміни первісних умов договору, зокрема пов'язаних із фінансовими труднощами.

З урахуванням того, що процес кредитування вимагає врахування зміни платіжних можливостей підприємства протягом всього періоду існування заборгованості, рівень кредитоспроможності – це динамічна інтегральна характеристика фінансового стану позичальника. Її оцінювання здійснюється в два етапи:

1. Аналіз можливості надання кредиту на основі розрахунку інтегрального показника фінансового стану та визначення класу позичальника – юридичної особи.

2. Аналіз можливості повернення наданого кредиту та дотримання кредитної дисципліни, що передбачає оцінку стану обслуговування боргу позичальником та оцінку ризику існуючої кредитної заборгованості.

Оцінка кредитоспроможності позичальника визначається на основі вивчення різноманітної інформації про підприємство. Залежно від змісту і завдань аналізу використовують такі основні інформаційні джерела:

- фінансову звітність;
- статистичну звітність;
- дані внутрішньогосподарського (управлінського) бухгалтерського обліку;
- дані з первинної облікової документації (вибіркові);
- експертні оцінки та додаткову інформацію, що надається за погодженням сторін.

Отже, інформацію для проведення оцінки кредитоспроможності можна розподілити на три групи:

- 1) інформація, що отримана безпосередньо від клієнта;
- 2) внутрішньобанківська інформація;
- 3) зовнішня інформація.

При оцінці кредитоспроможності позичальника банки України керуються власними положеннями та методиками, які базуються на відповідних положеннях НБУ. До липня 2000 року банки керувалися Положенням про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитами комерційних банків, затвердженим постановою Правління НБУ від 29.09.1997 № 323, до січня 2012 року - Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затвердженого постановою Правління НБУ від 06.07.2000 № 279 до червня 2016 року - Положення про порядок на формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями правочини, затверджені постановою Правління НБУ

від 25.01.2012 № 23, яка втратила чинність на підставі постанови Правління НБУ від 30.06.2016 № 351.

Це Положення розроблено відповідно до Законів України «Про банки і банківську діяльність» [2], «Про Національний банк України» [4]. Підходи, визначені цим Положенням, ґрунтуються на принципах і рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду, включаючи застосування компонентів кредитного ризику (EAD – експозиція під ризиком, PD – імовірність дефолту боржника, а також контрагента, LGD – втрати в разі дефолту).

Норми Постанови Правління НБУ № 351 ґрунтуються на оцінці імовірності дефолту боржника (відповідно до принципу міжнародної практики «through the cycle» – протягом економічного циклу). При цьому, кредитний ризик є залежним від імовірності дефолту – «probability of default» (PD) та втрат у разі настання дефолту – «loss given default» (LGD).

Постановою Правління НБУ № 351 передбачено порядок розрахунку величини очікуваних збитків за формулою трьох компонентів [3]:

- 1) імовірності дефолту боржника (PD);
- 2) рівня втрат в разі дефолту (LGD);
- 3) боргу за активом («exposure at default», EAD).

Згідно Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, дефолт – це стан у кредитних відносинах, що настає, коли позичальник не виплачує свої борги або платежі, порушення платіжних зобов'язань позичальника перед кредитором, нездатність проводити своєчасні виплати за борговими зобов'язаннями або виконувати інші умови договору позики [3].

На законодавчому рівні в Україні Постановою Правління Національного банку України затвердило «Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» [5], на підставі якого комерційні банки формують внутрішньобанківські нормативи. Норми цього нормативно-

правового акта є обов'язковими та мінімально необхідними для оцінки ризиків при проведенні комерційними банками аналізу кредитоспроможності.

Сутність методики визначення рівня кредитоспроможності за НБУ полягає в тому, що кожному підприємству присвоюється відповідний клас боржника – юридичної особи, який базується на значенні інтегрального показника, який розраховується на основі відповідні фінансові коефіцієнти і включає показники ліквідності, оборотності капіталу, залучення позикових коштів і прибутковості. Позитивними сторонами оцінки кредитоспроможності за методикою НБУ - є встановлений перелік економічних показників для кожного виду економічної діяльності та врахування галузевих особливостей специфіка суб'єктів господарювання.

Проте основним і досить суттєвим недоліком є відсутність характеристики кожного з 9 класів позичальників – юридичних осіб, складність визначення категорії кредитної якості за відсутності інформації про прострочені терміни погашення за минулими кредитами компанії-позичальника [25, 28].

Методики оцінки кредитоспроможності позичальника, які використовують вітчизняні банки, наведені в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Методики визначення кредитоспроможності позичальника
комерційними банками України:

Назва банку	Методика визначення кредитоспроможності
1	2
АТ КБ «ПриватБанк»	Рейтингові методи оцінки кредитоспроможності позичальника.
Банк АТ «Ощадбанк»	Бально-рейтингові методи
Банк АТ «Укрсиббанк»	Бально-рейтингові методи, прогнозування
Банк АБ «УКРГАЗБАНК»	Бально-рейтингові методи в залежності від типу позичальника (рейтинговий метод - для суб'єктів малого підприємництва; аналіз показників, кредитний скоринг, прогнозування – для юридичних осіб).

Продовження табл. 1.4

1	2
ПАТ «Райфайзен Банк «Аваль»	Бально-рейтингові методи з врахуванням об'єктивних та додаткових факторів діяльності підприємства (специфіка діяльності, наявність нерухомості).
ПАТ КБ «Правекс-банк»	Бально-рейтингові методи оцінки кредитоспроможності позичальника. Особлива увага приділяється оцінці вартості забезпечення за кредитною угодою.

Джерело: розроблено автором на основі: [26].

Таким чином можна зазначити, що методи, які використовуються в практиці вітчизняних банківських установах, досить добре оцінюють фінансові показники, але також існують значні проблеми з ефективним використанням якісних характеристик позичальника при оцінці його діяльності, які не мають кількісного вираження (характеристики бізнесу, ринкове становище позичальника, ділова репутація тощо) [26, 27].

Основну роль в оцінюванні кредитоспроможності грає оцінювання банком фінансового стану боржника, на підставі результатів якого визначається коефіцієнт імовірності дефолту.

Банк з метою визначення значення коефіцієнта ймовірності дефолту боржника – юридичної особи, крім банку та бюджетної установи, здійснює оцінювання фінансового стану:

1. Боржників–юридичних осіб, які відповідно до вимог законодавства України складають квартальну та річну фінансову звітність, – не рідше ніж один раз на три місяці.

2. Боржників – юридичних осіб, які відповідно до вимог законодавства України складають тільки річну фінансову звітність, – не рідше ніж один раз на 12 місяців.

3. Групи юридичних осіб під спільним контролем, учасником якої є боржник або контрагент, – не рідше одного разу на 12 місяців.

Банк здійснює оцінювання фінансового стану боржника – юридичної

особи з установленою періодичністю, але не пізніше ніж протягом трьох наступних календарних місяців після подання боржником – юридичною особою фінансової звітності відповідно до вимог законодавства України.

Зазначимо послідовність визначення імовірності дефолту (PD) компонент (коефіцієнт) розрахунку розміру кредитного ризику, що відображає ймовірність припинення виконання боржником/контрагентом своїх зобов'язань:

1) виходячи з належності підприємства до великого, середнього або малого та виду його економічної діяльності, обирається модель розрахунку інтегрального показника фінансового стану позичальника (табл.1.4). При цьому використовується логістична формула [19, 20]:

$$Z = \beta_0 + \sum_{i=1}^n \beta_i \times x_i, \quad (1.1.)$$

де

Z – інтегральний показник;

x_i – показники, що визначаються на підставі фінансових коефіцієнтів, розрахованих за даними фінансової звітності позичальника, з урахуванням установлених НБУ діапазонів для кожного фінансового показника;

β_i – коефіцієнти логістичної моделі, що визначаються НБУ з урахуванням вагомості показників;

β_0 – вільний член логістичної моделі, значення якого актуалізується НБУ.

Величини x_i , β_i , β_0 щороку актуалізуються Національним банком на підставі даних фінансової звітності боржників - юридичних осіб. Банк для актуалізації логістичної моделі подає до Національного банку дані про класифікацію боржників - юридичних осіб, а також дані їх фінансової звітності, за формою та в строки, установлені Національним банком.

2) базуючись на даних фінансової звітності (для великого та середнього підприємства – форма №1 та форма №2, для малого підприємства – форма №1-м та форма №2-м) визначаються фінансові показники, які використовуються

для розрахунку інтегрального показника фінансового стану позичальника. При цьому, розрахунок інтегрального показника для великого та середнього підприємства передбачає 16 фінансових показників, а для малого підприємства – 13 фінансових показників (табл. 1.5.) [30].

Для розрахунку фінансових показників зі знаком (+) враховуються всі показники звітності, передбачені відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, крім показників власного капіталу (форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан) Стан») та № 1 (1-мс) «Баланс», рядок 1495), витрати (дохід) з податку на прибуток та прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування (форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про загальний дохід)», рядки 2300 та 2305); фінансовий результат до оподаткування, податку на прибуток та чистий прибуток (збиток) (форми № 2-м (2-мс) «Звіт про фінансові результати», рядки 2290, 2300 та 2350), які враховуються зі знаком (-), якщо вони мають від’ємне значення.

Якщо під час розрахунку фінансових показників K1, K4, K9, K10, K16, MK1, MK4, MK12, MK16 знаменник формули дорівнює нулю, то для розрахунку інтегрального показника береться значення показника X, що відповідає діапазону, який містить найменше із значень, заданих для відповідного фінансового показника.

Якщо при розрахунку фінансових показників K2, K5, K7, K8, K11, K13, K14, MK2, MK5, MK7, MK8, MK11, MK13, MK14 знаменник формули дорівнює нулю, то для розрахунку інтегралу показника береться значення показника X, яке відповідає діапазону, що містить найбільше із значень, встановлених для відповідного фінансового показника.

Якщо при розрахунку фінансових показників K6, K15, K17, MK3, MK6, MK17 знаменник формули дорівнює нулю або має від’ємне значення, то при розрахунку інтегрального показника фінансовий показник не враховується (значення відповідного показника Ch_i присвоєно 0) [30]:

3) розраховується інтегральний показник фінансового стану позичальника (згідно з додатком 7 до Постанови НБУ № 351);

Таблиця 1.5

Моделі інтегральних показників фінансового стану позичальника-юридичної особи

Вид економічної діяльності	Інтегральний показник фінансового стану великого і середнього підприємства	Інтегральний показник фінансового стану малого підприємства	Показники фінансового стану
1. Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А	$Z = 2,599+0,451 \cdot X_2+0,637 \cdot X_5+0,529 \cdot X_8+0,362 \cdot X_9+0,756 \cdot X_{11}$	$Z = 2,866+0,551 \cdot X_2+0,461 \cdot X_3+0,364 \cdot X_7+0,706 \cdot X_{13}$	К ₁ , МК ₁ - показники капіталу К ₂ , МК ₂ - показники загальної ліквідності МК ₃ – показник покриття боргу прибутком до оподаткування
2. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F	$Z = 1,815+0,237 \cdot X_1+0,408 \cdot X_{10}+0,301 \cdot X_{11}+0,405 \cdot X_{13}+0,494 \cdot X_{14}+0,303 \cdot X_{15}+0,234 \cdot X_{17}$	$Z = 1,755+0,472 \cdot X_2+0,408 \cdot X_{11}+0,392 \cdot X_{12}+0,357 \cdot X_{14}$	К ₄ , МК ₄ - показники швидкої ліквідності К ₅ , МК ₅ - показники оборотності запасів К ₆ , МК ₆ - показники покриття боргу валовим прибутком
3. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів: секція G	$Z = 2,094+0,389 \cdot X_2+0,466 \cdot X_5+0,523 \cdot X_6+0,265 \cdot X_7+0,576 \cdot X_8+0,279 \cdot X_{13}+0,237 \cdot X_{17}$	$Z = 1,936+0,359 \cdot X_7+0,299 \cdot X_8+0,616 \cdot X_{11}+1,137 \cdot X_{13}+0,183 \cdot X_{14}+0,266 \cdot X_{17}$	К ₇ , МК ₇ - показники заборгованості К ₈ , МК ₈ - показники оборотності кредиторської заборгованості К ₉ – показник рентабельності операційної діяльності
4. Фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування: секції К, L, M, N	$Z = 1,098+0,324 \cdot X_1+0,532 \cdot X_4+0,596 \cdot X_6+0,610 \cdot X_8+0,349 \cdot X_{16}$	$Z = 1,098+0,324 \cdot X_1+0,532 \cdot X_4+0,596 \cdot X_6+0,610 \cdot X_8+0,349 \cdot X_{16}$	К ₁₀ - показники поточної ліквідності К ₁₁ , МК ₁₁ - показники покриття боргу чистим доходом МК ₁₂ - показник покриття активів прибутком до оподаткування К ₁₃ , МК ₁₃ - показники частки неопераційних елементів балансу К ₁₄ , МК ₁₄ - показники оборотності поточних активів К ₁₅ - показник покриття фінансових витрат прибутком до оподаткування та амортизації
5. Інші: секції D, E, H, I, J, O, P, Q, R, S, T, U	$Z = 1,833+0,562 \cdot X_1+0,605 \cdot X_2+0,833 \cdot X_5+0,523 \cdot X_6+0,534 \cdot X_8$	$Z = 1,833+0,562 \cdot X_1+0,605 \cdot X_2+0,833 \cdot X_5+0,523 \cdot X_6+0,534 \cdot X_8$	К ₁₆ , МК ₁₆ - показники рентабельності до оподаткування К ₁₇ , МК ₁₇ - показники покриття фінансових витрат валовим прибутком

4) клас боржника - юридичної особи визначається залежно від значення інтегрального показника з урахуванням розміру підприємства (велике, середнє або мале) додатка 7 до Положення НБУ № 351.

Найвищий клас позичальника – 1, найнижчий – 9. Постановою Правління НБУ № 351 банку надано право коригувати клас позичальника (визначається на основі розрахунку інтегрального показника) на застосування коригувальних коефіцієнтів, а саме [31]:

а) у разі своєчасної сплати боргу позичальником з дотриманням таких вимог:

– наявність заборгованості протягом 31÷60 днів, банк визначає клас не вище 5;

– протягом 31÷60 днів – не вище 8;

– 91 і більше днів - не більше 10;

б) боржник належить до групи юридичних осіб під спільним контролем або до групи пов'язаних контрагентів;

в) ознаки, що свідчать про високий кредитний ризик боржника або контрагента;

г) вимоги щодо визнання або припинення визнання банком дефолту боржника або контрагента;

д) відомості з Кредитного реєстру про нижчий (гірший) клас боржника, ніж визначений банком:

– якщо клас боржника 9 – банк знижує визначений ним клас цього боржника на два класи, але не нижче 9;

– якщо клас боржника 10 - банк знижує визначений ним клас цього боржника на три класи.

В Україні відповідно до постанови Правління НБУ № 50 від 04.05.2018 «Про затвердження Положення про Кредитний реєстр Національного банку України» було створено кредитний реєстр [24]. «Кредитний реєстр НБУ – це інформаційна система, яка забезпечує збір, накопичення, зберігання, зміну, використання та поширення (надання)

інформації про кредитні операції банків та стан виконання зобов'язань за такими операціями, аналіз та класифікацію кредитів» [24].

Це Положення встановлює порядок надання та отримання банками України інформації з Кредитного реєстру, а відповідно до п. 22 Постанови Правління НБУ № 351 [2] інформації з Кредитного реєстру НБУ про клас боржника в інших банківських організаціях враховується при визначенні ймовірності дефолту боржника [24].

При визначенні значення коефіцієнта PD у встановленому діапазоні банк також враховує:

- динаміка фактичних значень інтегрального показника;
- якість управління боржником – юридичною особою;
- наявність і діяльність ринків збуту продукції;
- наявність і стан виконання бізнес-плану;
- інші події та обставини, які можуть вплинути на припинення боржником своїх зобов'язань.

Порядок врахування впливу такої інформації в межах, передбачених Положенням № 351 для боржника - юридичної особи, визначається банком у внутрішньому банківському положенні [2].

Визначений коефіцієнт ймовірності дефолту позичальника є кінцевим результатом оцінки кредитоспроможності позичальника, що відповідає рекомендаціям Базельського комітету.

В результаті дослідження теоретичних засад оцінки кредитоспроможності позичальника можна зробити наступні висновки:

1. Кредитоспроможність слід розглядати як комплексний показник, що відображає здатність позичальника отримати кредит, повернути його в строк, своєчасно та в повному обсязі відповідно до умов кредитного договору, тобто погасити свої боргові зобов'язання перед комерційним банком.

2. На кредитоспроможність позичальника впливають фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, які здатні своєчасно та в повному

обсязі отримати або повернути кредит відповідно до умов кредитного договору.

3. Для прийняття рішення про видачу кредиту та обґрунтування його повернення необхідно оцінити кредитоспроможність позичальника. Для цього використовуються різні методичні підходи і відповідні моделі: класифікаційні моделі (рейтингові; прогнозні) та моделі комплексного аналізу.

4. У світовій банківській практиці використовують різні системи оцінювання кредитоспроможності боржника: «правило п'яти Сі», CAMPARI, PARTS, PARSER, MEMO RISK, система 4FC та ін. Ці системи відрізняються кількістю показників, що застосовуються як складові загального рейтингу боржника, а також різними методиками визначення характеристик і встановлення їх пріоритетності.

5. Для оцінки кредитоспроможності боржника – юридичної особи кожний банк України розробляє власну методичку на основі методики, розробленої Нацбанком України згідно Положення № 351 «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями».

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»)

2.1. Загальна характеристика підприємства

Оцінка кредитоспроможності підприємства здійснюється на основі даних будівельно-господарського гіпермаркету «Епіцентр К», який був створений в організаційно-правовій формі - товариство з обмеженою відповідальністю.

«Епіцентр К» — це мережа будівельно-господарських гіпермаркетів в Україні, з широким асортиментом товарів [32].

Засновниками і співвласниками є Олександр Герега, його дружина Галина Герега, Тетяна Суржик, та Лазарева Людмила.

Компанія «Епіцентр К» починає свою діяльність з 1994 року, коли Олександр Герега з дружиною почали продавати керамічну плитку, яку імпортували з Польщі. На початку продавали на ринку, а згодом почали розвозити товар у невеликі магазини [32].

Першочерговим кроком Олександра та Галини було планування будівництва великого магазину будівельних матеріалів. Прототипом стала французька мережа Castorama в Катовіце (Польща). Таким чином, компанія розпочала свою діяльність 6 грудня 2003 року у місті Київ.

З того часу «Епіцентр К» динамічно розвивається, впевнено розширюється, охоплюючи не лише обласні центри, а й районні міста.

На сьогоднішній день, мережа «Епіцентр К» налічує 75 торгових центрів, до яких належать 10 об'єктів мережі «Нова лінія». Загальна торгова площа – 1,5 млн. кв. м.

Найбільший торговельний центр компанії знаходиться у місті Києві (105 тис. кв. м), найменший – Хмельницької області (3,5 тис. кв. м).

Стратегія розвитку підприємства передбачала відкриття магазинів поруч із великими гіпермаркетами, такими як Metro чи Auchan. Це дозволило розраховувати на сумісну діяльність органів в одному напрямі торговельних об'єктів, тобто щоб відвідувачі продуктових магазинів могли також відвідати побутовий торговий центр і навпаки. Спочатку магазини «Епіцентр К» працювали в традиційному для будівельних гіпермаркетів форматі DIY (від англ. Do It Yourself — зроби сам), але з розширенням асортименту ритейлер поступово вийшов за рамки формату, ставши мережею торгових центрів, де покупець отримує весь асортимент непродовольчих товарів та зручні послуги [32].

Епіцентр створив свій унікальний формат, аналогів якому немає у світі. Відділи в ТЦ «Епіцентр» представлені у форматі shop-in-shop.

Також треба додати, що компанія виготовила свою виняткову модель, яку генеральний секретар Європейської асоціації DIY Retail Джон Герберт назвав «унікальним глобальним форматом». На сьогоднішній день в мережі «Епіцентр К» клієнти можуть придбати широкий асортимент товарів, а також відвідати ресторани та розважити дітей.

Європейська бізнес-асоціація визначає «Епіцентр К» «торговим центром майбутнього». Західноєвропейські експерти відзначають креативність, високі технології, комфортабельність і особливу атмосферу в торгових залах мережі. Безперервний розвиток, переформатування, нові магазини, салони та галереї, розширення асортименту товарів і послуг - визначили безсумнівне лідерство компанії на ринку роздрібної торгівлі [32].

Треба зауважити, що підприємство ТОВ «Епіцентр К» швидко розвиває онлайн-сервіс. У 2016 році розпочався партнерський проект – інтернет-магазин 27.ua з асортиментом понад 1 млн. найменувань товарів. Лише за три роки інтернет-магазин став одним з лідерів ринку. У 2019 році на технічній платформі 27.ua утворено Епіцентр.ua. Головною привілеєю та цінністю для

покупців є можливість безкоштовно забрати замовлення в будь-якому ТЦ «Епіцентр К» в Україні.

Діяльність компанії «Епіцентр К» підтримується розгалуженою системою логістики. Логістичний центр «Калинівка», який за площею 100 тис. кв. м, що постачає 75% товарів до торгових центрів компанії. На цій території розташований митний термінал, який дає комплекс послуг з митного оформлення товарів і транспортних засобів, які пересуваються через митний кордон України автомобільним і залізничним транспортом.

У 2019 році компанія збільшила власні потужності, було відкрито потужний фулфілмент-центр «Віскозна» із загальною площею 30 тис. кв. м., які точно та швидко обробляють онлайн-замовлення клієнтів. В наслідок впровадження на об'єкті сучасної автоматизованої системи управління та конвеєрної техніки обробки вантажів замовлення на один транспортний маршрут розробляються та відправляються менш ніж за 30 хвилин. Така ж сама технологія обробки вантажів використовується на складах Amazon.

Також компанія «Епіцентр К» має власний автопарк, в якому налічують близько 1000 одиниць автомобілів, такі як: міжнародні ліцензовані вантажні автомобілі; легкі вантажні автомобілі для обслуговування клієнтів; вантажні автомобілі для перевезення будівельних матеріалів; легкові автомобілі.

Основними видами діяльності підприємства є [32]:

– роздрібна та оптова діяльність будівельних матеріалів, товарами для оздоблення приміщень, меблями, побутовою хімією, автотоварами, товарами для саду та городу, товарами для дітей тощо;

– розвиток аграрної промисловості (компанія вирощує зернові та олійні культури);

– виготовлення керамічної та керамогранітної плитки.

Таким чином, за 20 років свого існування мережа торгових центрів «Епіцентр К» пройшла якісний перехід від будівельних до будівельно-господарських гіпермаркетів і перетворилася на потужну мережу торгових центрів.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Дослідження фінансового стану ТОВ «Епіцентр К» доцільно розпочати зі складання його аналітичного балансу на підставі форми № 1 фінансової звітності підприємства - «Звіт про фінансовий стан підприємства» (Баланс) (табл. 2.1).

Результати проведеного аналізу показують, що валюта балансу підприємства на кінець 2020 року складає 36891623 тис. грн. За 2021-2022 роки валюта балансу зменшилася на 4216678 тис. грн. або на 11,43%. Треба звернути увагу, що у 2021 році відбулося збільшення вартості майна, а за 2022 рік – навпаки, вартість майна зменшилася. Це свідчить про падіння виробничих можливостей підприємства ТОВ «Епіцентр К» у 2022 році і це пов'язано з воєнною агресією Росії на Україну.

Зменшення вартості майна ТОВ «Епіцентр К», насамперед, відбулося через падіння вартості оборотних активів на 4023489 тис. грн. або на 19,27%, а також зменшення вартості необоротних активів на 193189 тис. грн. або на 1,21%. Причому питома вага необоротних активів в структурі майна підприємства збільшилася на 5,01%, а оборотних активів зменшилася на 5,01%. Це свідчить про зменшення оборотності всього майна підприємства.

Грошові кошти та їх еквіваленти на ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки зменшилися на 496805 тис. грн. або на 53,94%, а їх питома вага в структурі активів зменшилася на 1,2%, що свідчить про незначне зниження ліквідності і платоспроможності підприємства.

Вартість запасів за абсолютним розміром зменшилася на 1728589 тис. грн. або на 12,45%, що свідчить про зменшення обсягів продажу продукції.

Кошти в розрахунках за аналізуючий період зменшилися до 1812875 тис. грн. або на 30,99%, а за питоною вагою в загальній вартості активів – на 3,51%. Цей показник зменшився у зв'язку із зменшенням обсягів реалізації продукції і це може свідчити про зниження ділової активності підприємства, що пов'язано з агресією росії.

Таблиця 2.1

Аналітичний баланс ТОВ «Епіцентр К» за 2020-2022 роки

Статті балансу	На кінець 2020 р.		На кінець 2021 р.		На кінець 2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 від 2020		
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн.	темп приросту, %	питома вага, %
Всього активів	36891623	100,00	44525391	100,00	32674945	100,00	-4216678	- 11,43	X
1. Необоротні активи	16010570	43,40	22109337	49,66	15817381	48,41	-193189	- 1,21	5,01
2. Оборотні активи	20881053	56,60	22416054	50,34	16857566	51,59	-4023487	-19,27	-5,01
2.1. Запаси	13885925	37,64	15389033	34,56	12157336	37,21	-1728589	-12,45	-0,43
2.2. Кошти в розрахунках	5849279	15,86	6041970	13,57	4036404	12,35	-1812875	-30,99	-3,51
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	921054	2,50	642802	1,44	424249	1,30	-496805	-53,94	-1,20
2.4. Інші оборотні активи	224795	0,60	342249	0,76	239577	0,73	14782	6,58	0,13
Всього пасивів	36891623	100,00	44525391	100,00	32674945	100,00	-4216678	- 11,43	X
1. Власний капітал	14700877	39,85	17846696	40,08	13638282	41,74	-1062595	- 7,23	1,89
1.1. Зареєстрований капітал	158610	0,43	158610	0,36	141027	0,43	-17583	- 11,09	0
1.2. Нерозподілений прибуток	14542267	39,42	17688086	39,73	13497255	41,31	-1045012	- 7,19	1,89
2. Позиковий капітал	22190746	60,15	26678695	59,92	19036663	58,26	-3154083	-14,21	-1,89
2.1. Довгострокові зобов'язання	2265428	6,14	4455080	10,01	2844001	8,70	578573	25,54	2,56
2.2. Короткострокові кредити	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0		0,00
2.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	19925318	54,01	22223615	49,91	16192662	49,56	-3732656	-18,73	-4,45
- кредиторська заборгованість за товари, роботи	14514081	39,34	16290054	36,59	12077236	36,96	-2436845	-16,79	-2,38
- інші поточні зобов'язання	5411237	14,66	5933561	13,33	4115426	12,60	-1295811	-23,95	-2,06

Зменшення пасивів балансу ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки на 4216678 тис. грн. або на 11,43% відбулося в результаті зменшення обсягів, як позикового, так і власного капіталу. Вартість позикового капіталу за цей період зменшилась на 3154083 тис. грн. або на 14,21%. Власний капітал ТОВ «Епіцентр К» за цей період зменшився на 1062595 тис. грн. або на 7,23%.

На кінець 2020 року нерозподілений прибуток становив 14542267 тис. грн., то на кінець 2021 року він збільшився до 17688086 тис. грн., а на кінець 2022 року зменшилися до 13497255 тис. грн. це сталося в результаті того, що компанія відраховувала кошти на благодійні цілі, які виникли в результаті збройної агресії росії на Україну.

Протягом 2021-2022 років спостерігається зменшення зареєстрованого капіталу на 17583 тис. грн. або на 7,19%. Це пов'язано з тим, що учасник товариства прострочив внесення вкладу чи його частини, через це виконавчий орган товариства скликав загальний збір учасників, в результаті якого було прийнято рішення про зменшення зареєстрованого капіталу.

Щодо довгострокових зобов'язань, то їх вартість за 2021-2022 роки збільшилася на 578573 тис. грн. або на 25,54%. Вони представлені довгостроковими кредитами. Це свідчить про позитивну тенденцію, тому що підприємство може забезпечити короткострокову фінансову стабільність та вчасно нести відповідальність за зобов'язаннями у поточному році.

Позиковий капітал у 2021-2022 роках представлений довгостроковими і поточними зобов'язаннями за розрахунками.

Найважливішою складовою позикового капіталу ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 роках є поточні зобов'язання за розрахунками. Якщо на кінець 2020 року їх вартість становила 19925318 тис. грн., а питома вага –54,01%, то на кінець 2022 року зменшилася до 16192662 тис. грн., а за питомою вагою до 49,56%. Це можна оцінювати позитивно, так як свідчить про зменшення фінансових ризиків на підприємстві.

Аналіз структури капіталу ТОВ «Епіцентр К» показує, що на кінець 2020 року співвідношення між власним капіталом і позиковим капіталом було на

рівні 39,85% власного капіталу проти 60,15% позикового, на кінець 2022 року відповідно – 41,74% проти 58,26%. Тобто це пояснюється тим, що на підприємстві збільшилася питома вага власного капіталу в структурі капіталу, що свідчить про незначне підвищення фінансової стійкості підприємства.

В балансі ТОВ «Епіцентр К» відсутні статті «Вилучений капітал», «Неоплачений капітал», «Непокриті збитки», що є позитивним моментом в діяльності підприємства.

В процесі дослідження здійснюється зіставлення темпів зміни чистого фінансового результату (прибутку), чистого доходу та величини капіталу. Про підвищення ділової активності свідчить таке співвідношення показників динаміки:

$$T_{\text{чп}} > T_{\text{чд}} > T_{\text{А}} > 100\%, \quad (2.1)$$

де $T_{\text{А}}$ - темп зміни активів (капіталу, авансованого в діяльність підприємства);

$T_{\text{чд}}$ - темп зміни чистого доходу від реалізації продукції;

$T_{\text{чп}}$ - темп зміни чистого прибутку.

Це співвідношення у світовій практиці отримало назву «золотого правила економіки підприємства».

1) $T_{\text{А}} > 100\%$ - зростає економічний потенціал підприємства, тобто розширюються можливості його діяльності;

2) $T_{\text{чд}} > T_{\text{А}}$ - зростання чистого доходу випереджає зростання величини активів (вкладеного капіталу,) що свідчить про підвищення ефективності використання майнових ресурсів підприємства;

3) $T_{\text{чп}} > T_{\text{чд}}$ - чистий фінансовий результат (прибуток) зростає випе-

4) реджуючими темпами порівняно з чистим доходом, що може бути результатом зменшення собівартості продукції або підвищення рівня її рентабельності.

За інформацією форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за 2021 і 2022 роки визначаємо темпи зростання величини активів, чистого доходу та

чистого фінансового результату (прибутку) для перевірки дотримання «золотого правила економіки підприємства» (табл.2.2).

На основі даних табл. 2.2, можна зробити висновки що, темп зростання активів становить 110,97%, таким чином $110,97\% > 100\%$, це свідчить про зростання економічного потенціалу підприємства, тобто розширюються можливості його діяльності.

Темп зміни чистого доходу від реалізації продукції показує (-64,49%). Тобто $(-64,49\%) < 110,97\%$, це свідчить про зниження ефективності використання майнових ресурсів підприємства.

Таблиця 2.2

Аналіз показників динаміки для перевірки дотримання
«золотого правила економіки підприємства»

Показник	2021	2022	Темп зростання, %
1. Середньорічна вартість активів, тис. грн. [Ф. No 1: (рядок 1300, гр.3 + рядок 1300, гр.4)÷2]	34783284	38600168	110,97
2. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн [Ф. No 2: рядок 2000]	50382425	32496664	-64,49
3. Чистий фінансовий результат: прибуток, тис. грн. [Ф. No 2: рядок 2350]	3171204	2437443	-76,86

Темп зміни чистого прибутку становить (-76,86%). Можна зробити висновки, що даний показник $(-76,86\%) < (-64,49\%)$ нижче, ніж темп зміни чистого доходу від реалізації продукції. Таким чином, аналіз показників доходів, витрат і фінансових результатів ТОВ «Епіцентр К», свідчить про те, що за 2021-2022 роки не виконуються дві нерівності, це свідчить про недотримання «золотого правила економіки», а також це говорить про те, що на підприємстві нестабільний розвиток, а також компанії необхідні зміни, щодо покращення її ділової активності як на державному рівні, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання.

Показник чистого прибутку підприємства за 2022 рік становить 2437443 тис. грн. Але треба зазначити, що у порівнянні з 2021 досліджуваним роком

цей показник зменшився на 23,14%. Дана ситуація склалася через значне збільшення витрат у 2022 році.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність.

Аналіз ліквідності підприємства проводиться за напрямками:

- аналіз ліквідності балансу;
- розрахунок коефіцієнтів ліквідності.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні активів, які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку зниження їх ліквідності, із пасивами (зобов'язаннями), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів. Всі активи підприємства залежно від ступеня їх ліквідності поділяють на групи:

1. Високоліквідні активи (A1) – це суми за всіма статтями грошових коштів та їх еквівалентів, а також короткострокові фінансові вкладення.
2. Середньоліквідні активи (A2) – активи, для перетворення яких у гроші потрібен певний час.
3. Низьколіквідні активи (A3) – запаси, поточні біологічні активи, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи, для трансформування яких у гроші потрібно значно більше часу.
4. Важколіквідні активи (A4) – активи, призначені для використання у господарській діяльності протягом тривалого періоду часу: необоротні активи; необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

Виконання перших трьох співвідношень свідчить про те, що поточні активи підприємства ($A1 + A2 + A3$) перевищують його зовнішні зобов'язання ($П1 + П2 + П3$), тобто воно має власний оборотний капітал.

Всі пасиви балансу залежно від ступеня зростання строків їх погашення поділяють на групи:

1. Найбільш строкові зобов'язання (П1) – кредиторська заборгованість бюджету, за товари, роботи, послуги, інші короткострокові пасиви.

2. Короткострокові зобов'язання і забезпечення (П2) – короткострокові кредити банків, поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів, інші поточні зобов'язання.

3. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (П3) – відстрочені податкові зобов'язання, довгострокові кредити банків, інші довгострокові зобов'язання, довгострокові забезпечення, цільове фінансування.

4. Постійні пасиви (П4) – статті розділу I пасиву «Власний капітал» і розділ IV пасиву «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття».

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі співвідношення:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4. \quad (2.2)$$

Оцінка ліквідності балансу ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки представлена в табл.2.3.

Аналіз ліквідності балансу за 2021-2022 роки показав, що на кінець 2020, 2021 і 2022 років з чотирьох нерівностей не виконується дві – це перша і четверта. Невиконання першої нерівності, свідчить про нестачу високоліквідних коштів для погашення найбільш строкових зобов'язань. Невиконання четвертої нерівності говорить про те, що у ТОВ «Епіцентр К» відсутній власний оборотний капітал. Таким чином, баланс ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 роках є неліквідним.

Але аналіз ліквідності балансу не відрізняється абсолютною точністю. Тому з метою комплексної оцінки ліквідності балансу доцільно застосувати загальний показник платоспроможності, який розраховується наступним чином:

$$K_{3П} = \frac{A1+0,5A2+0,3A3}{П1+0,5П2+0,3П3}. \quad (2.3)$$

Збільшення значення цього показника свідчить про позитивну динаміку ліквідності балансу, і навпаки.

Визначимо показник загальної платоспроможності ТОВ «Епіцентр К» на кінець 2020, 2021 і 2022 років:

Таблиця 2.3

Оцінка ліквідності балансу ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки

Активи	На кінець року			Пасиви	На кінець року			Надлишок (+), нестача (-) платіжних коштів на кінець року		
	2020	2021	2022		2020	2021	2022	2020	2021	2022
Високоліквідні активи (A ₁)	921054	642802	424249	Найбільш строкові зобов'язання (П ₁)	19149318	21456118	15673789	-18228264	-20813316	-15249540
Середньоліквідні активи (A ₂)	5849279	6041970	4036404	Короткострокові зобов'язання і забезпечення (П ₂)	776000	767497	518873	5073279	5274473	3517531
Низьколіквідні активи (A ₃)	14110720	15731282	12396913	Довгострокові зобов'язання і забезпечення (П ₃)	2265428	4455080	2844001	11845292	11276202	9552912
Важколіквідні (A ₄)	16010570	22109337	15817379	Постійні пасиви (П ₄)	14700877	17846696	13638282	1309693	4262641	2179097
Баланс	36891623	44525391	32674945	Баланс	36891623	44525391	32674945	-	-	-

$$K_{3П}^{2020} = \frac{921054 + 0,5 * 5849279 + 0,3 * 14110720}{19149318 + 0,5 * 776000 + 0,3 * 2265428} = 0,3996;$$

$$K_{3П}^{2021} = \frac{642802 + -0,5 * 6041970 + 0,3 * 15731282}{21456118 + 0,5 * 767497 + 0,3 * 4455080} = 0,3617;$$

$$K_{3П}^{2022} = \frac{424249,32 + 0,5 * 4036404,45 + 0,3 * 12396910}{15673789 + 0,5 * 518873 + 0,3 * 2844001} = 0,3671.$$

Результати розрахунків показують негативну тенденцію зменшення показника загальної платоспроможності протягом 2021-2022 років. Таким чином, за 2021 рік цей показник зменшився на 1,49%, а за 2022 рік підвищився на 1,48%, але якщо аналізувати за 2020-2021 роки, то показник зменшився на 8,14%. Це означає, що підприємство не здатне у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями, за допомогою грошових ресурсів та інших активів.

Для оцінювання ліквідності та статичної платоспроможності підприємства використовується система відносних показників, які мають назву коефіцієнтів ліквідності (платоспроможності). Ці показники розрізняються між собою розміром ліквідних активів як джерела покриття зобов'язань, надані в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Відносні показники ліквідності та алгоритм їх розрахунку

Назва показника	Призначення показника	Оптимальне значення	Алгоритм розрахунку
1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена негайно на дату складання звітності	0,2—0,3	Поточні фінансові інвестиції+гроші+їхеквіваленти Поточні зобов'язання

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4
Коефіцієнт термінової ліквідності	Показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена за рахунок готівки та очікуваних надходжень від дебіторів	0,7—0,8	<u>Оборотні активи- Запаси</u> Поточні зобов'язання
Коефіцієнт загальної ліквідності	Дозволяє виявити, в якій мірі поточні активи покривають поточні зобов'язання підприємства	2,0—2,5	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання
Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	Показує, який розмір кредиторської заборгованості припадає на 1 грн. дебіторської	-	<u>Кредиторська заборгованість</u> <u>Дебіторську заборгованість</u>

В табл. 2.5 надані відносні показники ліквідності ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки.

Таблиця 2.5

Відносні показники ліквідності ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки

Показники	Норматив	На кінець року			Відхилення (+;-)		Відхилення, в %	
		2020	2021	2022	2021 від 2022	2022 від 2021	2021 від 2022	2022 від 2021
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2—0,3	0,046	0,029	0,026	-0,017	-0,003	-37,4	-9,4
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7—0,8	0,351	0,316	0,290	-0,035	-0,026	-9,9	-8,2
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0—2,5	1,048	1,009	1,041	-0,039	0,032	-3,8	3,2
Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	-	0,697	0,692	0,751	-0,004	0,058	-0,6	8,4

Проаналізувавши показники ліквідності, можна зробити висновки, що всі коефіцієнти ліквідності менше за нормативні значення.

Спостерігається негативна тенденція зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності за 2021-2022 роки, і на кінець 2022 року підприємство за рахунок наявних грошових коштів може погасити лише 2,6% найбільш строкових зобов'язань при нормативі 20-30%.

Значення коефіцієнтів термінової ліквідності ТОВ «Епіцентр К» протягом дослужуваного періоду були нижче оптимального значення (0,7-0,8). Тобто при нормативі 70-80% підприємство спроможне погасити на кінець 2022 року лише 29% поточних зобов'язань за рахунок грошових коштів і очікуваних фінансових надходжень від дебіторів.

Коефіцієнт загальної ліквідності на кінець 2022 року дорівнює 1,041. Тобто за рахунок всіх оборотних активів, підприємство може погасити всі поточні зобов'язання, але в нього практично не залишається коштів для розширення діяльності.

За 2021-2022 роки спостерігається негативна тенденція збільшення коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості. Якщо на кінець 2020 року підприємство на 1 грн. дебіторської заборгованості залучало 0,697 грн., а кредиторської заборгованості на кінець 2021 року –0,692 грн., на кінець 2022 року - 0,751 грн. Таке збільшення коефіцієнта може свідчити про труднощі, які можуть виникнути при відсутності власного капіталу, тобто підприємство використовує у господарському обороті кредиторську заборгованість.

Підводячи підсумки, можна сказати, що на кінець 2021-2022 років підприємство ТОВ «Епіцентр К» є неплатоспроможним. Підприємству не вистачає грошових коштів для розрахунків з кредиторами, а також у підприємства немає власного оборотного капіталу.

Для оцінки фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» використовується система абсолютних та відносних показників фінансової стійкості.

Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують міру забезпеченості запасів джерелами їх формування.

Залежно від них виділяють чотири типи фінансової стійкості підприємств: абсолютний, нормальний, нестійкий та кризовий.

Методика визначення типу фінансової стійкості підприємства базується на розрахунку системи абсолютних показників забезпеченості запасів джерелами їх формування і складається з наступних етапів:

1-й етап: визначення за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» показників вихідної інформації (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Вихідна інформація для визначення типу фінансової стійкості підприємства

Показник	Умовне значення	Порядок розрахунку за даними форми No 1 (рядки)
Власний капітал	ВК	1495
Необоротні активи	НА	1095
Довгострокові зобов'язання	ДЗ	1595
Короткострокові кредити банків	КК	1600
Запаси	З	1100+1110

2-й етап: розрахунок показників, які характеризують наявність відповідних джерел формування запасів.

3-й етап: розрахунок показників забезпеченості запасів відповідними джерелами їх формування.

4-й етап: визначення типу фінансової стійкості підприємства.

Відносні показники фінансової стійкості підприємства поділяють на дві групи:

1. Коефіцієнти капіталізації - характеризують фінансову стійкість, виходячи зі структури джерел фінансових ресурсів підприємства – пасиву балансу.

2. Коефіцієнти покриття - характеризують фінансову стійкість, виходячи з витрат на обслуговування позикових джерел фінансування підприємства.

Для оцінки фінансової стійкості застосовується цілий ряд коефіцієнтів. Вони певною мірою показують рівень фінансової стійкості, однак не відповідають на питання, чи достатній такий рівень.

Методика розрахунку відносних показників фінансової стійкості підприємства надано в табл. 2.7.

Відповідно до методики розрахунку показників фінансової стійкості підприємства, розрахуємо абсолютні показники фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Абсолютні показники фінансової стійкості
ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки

Показник	Значення на кінець року, тис. грн.			Динаміка	
	2020	2021	2022	За 2021	За 2022
1	2	3	4	5	6
1. Власний оборотний капітал підприємства	-1309693	-4262641	-2179099	+2952948	-2083542
2. Довгострокові кредити і позикові кошти	2265428	4455080	2844001	2189652	-1611079
3. Короткострокові кредити	-	-	-	-	-
4. Основні джерела формування запасів	955735	192439	664904	-763 296	472465
5. Матеріальні запаси	13885925	15389033	12157336	+1503108	-3231697
6. Надлишок/Нестача власних оборотних коштів (рядок 1-рядок 5)	-15195618	-19651674	-14336433	-4456056	5315241
7. Надлишок/Нестача власних і довгострокових кредитів (рядок 1+рядок 2-рядок 5)	-12930190	-15196594	-11492432	-2266404	3704162
8. Надлишок/Нестача основних джерел формування запасів (рядок 4-строка 5)	-12930190	-15196594	-11492432	-2 266 404	3704162

Таблиця 2.7

Алгоритм розрахунку відносних показників фінансової стійкості підприємства

Назва показника	Призначення	Оптимальне значення	Алгоритм розрахунку за балансом
1	2	3	4
Коефіцієнти капіталізації			
Коефіцієнт незалежності (автономії)	Характеризує частку власного капіталу в загальній вартості капіталу (майна)	>0,5	<u>Власний капітал</u> Валюта балансу
Коефіцієнт фінансової залежності	Характеризує ступінь залежності підприємства від позикових джерел фінансування	<2,0	<u>Валюта балансу</u> Власний капітал
Коефіцієнт фінансування	Показує, скільки позикового капіталу приходить на 1 грн. власного капіталу	<1,0	<u>Позиковий капітал</u> Власний капітал
Коефіцієнт фінансового ризику	Показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок позикового капіталу	<0,3	<u>Позиковий капітал (платний)</u> Власний капітал
Коефіцієнт фінансової стійкості	Характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі	>1,0	<u>Власний капітал</u> Позиковий капітал
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	Показує, яка частина оборотних коштів підприємства була сформована за рахунок власного капіталу. Відповідно до встановленого нормативу не менше 10% поточних активів повинно бути профінансовано із власного капіталу	>0,1	<u>Власний оборотний капітал</u> Оборотні активи
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власним оборотним капіталом	Характеризує, яка частина запасів фінансується за рахунок власного капіталу	0,6-0,8	<u>Власний оборотний капітал</u> Запаси + Витрати
Конфіцієнт маневреності власного капіталу	Показує частку власних коштів, вкладених в оборотні активи	>0,5	<u>Власний оборотний капітал</u> Власний капітал

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4
Коефіцієнти покриття			
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	Виражає питому вагу короткострокових зобов'язань підприємства у загальному обсязі зобов'язань	0,5-0,6	<u>Поточні зобов'язання</u> <u>Позиковий капітал</u>
Коефіцієнт покриття інвестицій	Характеризує частку власного капіталу і довгострокових зобов'язань у загальній сумі джерел фінансування підприємства	0,75-0,9	Власний капітал+Довгострокові зобов'язання <u>Валюта балансу</u>
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Характеризує, яка частка необоротних активів фінансується за рахунок довгострокових зобов'язань	зростання	<u>Довгострокові зобов'язання</u> Необоротні активи
Коефіцієнт покриття запасів	Показує, скільки припадає «нормальних» джерел фінансування на 1 грн. запасів	-	<u>ВОК+ДЗ+КК</u> Запаси
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	Дозволяє оцінити частку позикових коштів при фінансуванні капітальних вкладень	0,75-0,9	Власний капітал+Довгострокові зобов'язання <u>Валюта балансу</u>
Коефіцієнт структури довгострокових джерел фінансування: - коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів; - коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Показує, яку частку складають довгострокові зобов'язання в довгострокових джерелах фінансування підприємства Показує, яку частину складає власний капітал в довгострокових джерелах фінансування підприємства	0,4-0,5	<u>Довгострокові зобов'язання</u> Власний капітал+Довгострокові зобов'язання
		0,6-0,5	<u>Власний капітал</u> Власний капітал+Довгострокові зобов'язання
Коефіцієнт покриття відсотка	Свідчить про потенційну можливість підприємства погасити позику	-	Прибуток до оподаткування+Фінансові витрати <u>Фінансові витрати</u>

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6
Тип фінансової стійкості	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	X	X

Дані табл. 2.8 свідчать про те, що підприємство ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 роках мало кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності. Підприємство знаходиться на грані банкрутства, його діяльність характеризується наявністю регулярних неплатежів. Треба зауважити, що ситуація покращилась, на кінець 2022 року. Нестача основних джерел формування запасів зменшилася.

Таким чином, за абсолютними показниками ТОВ «Епіцентр К» має кризовий фінансовий стан.

Здійсимо оцінку фінансової стійкості підприємства шляхом розрахунку відносних показників, які надані в табл. 2.7.

Відносні показники фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» надані в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Відносні показники фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 рр.

Показник	Оптимальне значення	На кінець року			Відхилення, тис. грн.	
		2020	2021	2022	2021 від 2020	2022 від 2021
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнти капіталізації						
Коефіцієнт незалежності	>0,5	0,398	0,400	0,417	0,002	0,017
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	2,509	2,494	2,395	-0,015	-0,099
Коефіцієнт фінансування	<1,0	1,509	1,494	1,395	-0,015	-0,099
Коефіцієнт фінансового ризику	<0,3	0,434	0,448	0,375	0,014	-0,073
Коефіцієнт фінансової стійкості	>1,0	0,662	0,668	0,716	0,006	0,048
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	>0,1	-0,063	-0,190	-0,129	-0,127	0,061

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт забезпеченості запасів власним оборотним капіталом	0,6-0,8	-0,094	-0,276	-0,179	-0,182	-0,455
Конфіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	-0,089	-0,238	-0,159	-0,149	0,079
Коефіцієнти покриття						
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,5-0,6	0,897	0,833	0,850	-0,064	0,017
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,75-0,9	0,459	0,500	0,504	0,041	0,004
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	зростання	0,141	0,201	0,179	0,06	-0,022
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	0,75-0,9	0,459	0,500	0,504	0,041	0,004
Коефіцієнт структури довгострокових джерел фінансування: - коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,4-0,5	0,133	0,199	0,172	0,066	-0,027
- коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,6-0,5	0,866	0,800	0,827	-0,066	0,027
Коефіцієнт покриття відсотка	-	18,68	14,92	15,07	-3,76	0,15

Отже, розрахунок відносних показників фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» показав, що всі коефіцієнти капіталізації не відповідають вимогам. Коефіцієнт забезпеченості запасів власним оборотним капіталом має від'ємне значення, тому що у підприємства не має власного оборотного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу також має від'ємні значення. Тобто за 2021-2022 роки значення всіх коефіцієнтів капіталізації погіршується, що свідчить про негативну тенденцію діяльності компанії.

Розглянемо коефіцієнти покриття ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки.

Коефіцієнт короткострокової заборгованості більше за нормативне значення. Також треба зазначити, що коефіцієнти покриття не відповідають нормативним значенням.

Таким чином, підприємству ТОВ «Епіцентр К» потрібно провести антикризові заходи щодо підвищення ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості підприємства.

2.3. Оцінка кредитоспроможності підприємства за методикою НБУ

Згідно Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями № 135, передбачає різні моделі розрахунку інтегрального показника боржника для підприємств різних видів економічної діяльності [5].

Модель розрахунку інтегрального показника боржника - юридичної особи, що належить до великого підприємства, обирається відповідно до методики, наданої в підрозділі 1.3.

Оскільки основним видом діяльності ТОВ «Епіцентр К» є роздрібна торгівля, тому для визначення інтегрального показника фінансового стану, обираємо наступну модель:

$$Z = 2,094 + 0,389 \cdot X_2 + 0,466 \cdot X_5 + 0,523 \cdot X_6 + 0,265 \cdot X_7 + 0,576 \cdot X_8 + 0,279 \cdot X_{13} + 0,237 \cdot X_{17}, \quad (2.13)$$

де $X_2, X_5, \dots, X_{17}$ - показники, що визначаються на підставі значень фінансових показників боржника - юридичної особи та параметрів дискримінантної моделі Національного банку України, що надана в Додатку Г.

В табл. 2.11 наданий порядок розрахунку фінансових показників, в залежності від значень яких визначаються показники X_i моделі інтегрального показника (2.13).

Таблиця 2.11

Порядок розрахунку фінансових показників, в залежності від значень яких визначаються показники X_i моделі інтегрального показника (2.13).

Показники	Характеристика	Алгоритм розрахунку
1	2	3
K_2	Спроможність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів	$\Phi. \text{№}1: \frac{(1125+1100+1110+1165, \text{гр.}4)}{1695, \text{гр.}4}$
K_5	Період повного обороту запасів	$\Phi. \text{№}1: (1100+1110), \text{гр.} 4*365$ $\Phi. \text{№}2: 2050, \text{гр.}3$
K_6	Спроможність обслуговування боргу валовим прибутком	$\Phi. \text{№}2: (2090-2095), \text{гр.}3$ $\Phi. \text{№}1: 1510+1515+1600+1610-1165), \text{гр.}4$
K_7	Частка боргу підприємства до активів	$\Phi. \text{№}1: \frac{(1510+1515+1600+1610), \text{гр.}4}{1300, \text{гр.}4}$
K_8	Період повного обороту кредиторської заборгованості	$\Phi. \text{№}1: 1615, \text{гр.}4*365$ $\Phi. \text{№}2: 2050, \text{гр.} 3$
K_{13}	Частка активів, яка немає прямого відношення до операційної діяльності підприємства	$\Phi. \text{№}1: \frac{(1000+1030+1035+1040+1045+1050+1090+1155+1160+1190), \text{гр.}4}{1300, \text{гр.}4}$
K_{17}	Спроможність фінансування фінансових витрат валовим прибутком	$\Phi. \text{№}2: (2090-2095), \text{гр.}3$ $(2250-2220), \text{гр.}3$

В табл. 2.12 надані значення фінансових показників ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 рр. і визначені в залежності від їх значень показники X_i моделі інтегрального показника.

Таблиця 2.12

Фінансові показників ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 рр. і визначені в залежності від їх значень показники X_i моделі інтегрального показника

Фінансовий показник	$K_i, \%$			$X_i, \%$		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
K_2 – показник загальної ліквідності	81,6	81,9	87,1	0,351	0,351	0,351
K_5 – показник оборотності запасів	16447,8	15780,8	17683,5	-0,451	-0,451	-0,451

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7
К ₆ - показники покриття боргу валовим прибутком	620,8	322,9	251,9	1,165	1,133	1,133
К ₇ – показники заборгованості	8,2	11,7	10,2	0,726	0,36	0,36
К ₈ - показники оборотності кредиторської заборгованості	17191,8	16704,8	16704,8	-0,927	-0,927	-0,927
К ₁₃ - показники частки неопераційних елементів балансу	19,7	16,5	15,1	-0,101	-0,101	-0,101
К ₁₇ - показники покриття фінансових витрат валовим прибутком	5346,1	17586,6	21657,9	1,081	1,081	1,081

Динаміка інтегрального показника ТОВ «Епіцентр К» в 2020-2022 рр., розрахованого на підставі моделі 2.13 і значень показників X_i з табл.2.12, представлена на рис. 2.1.

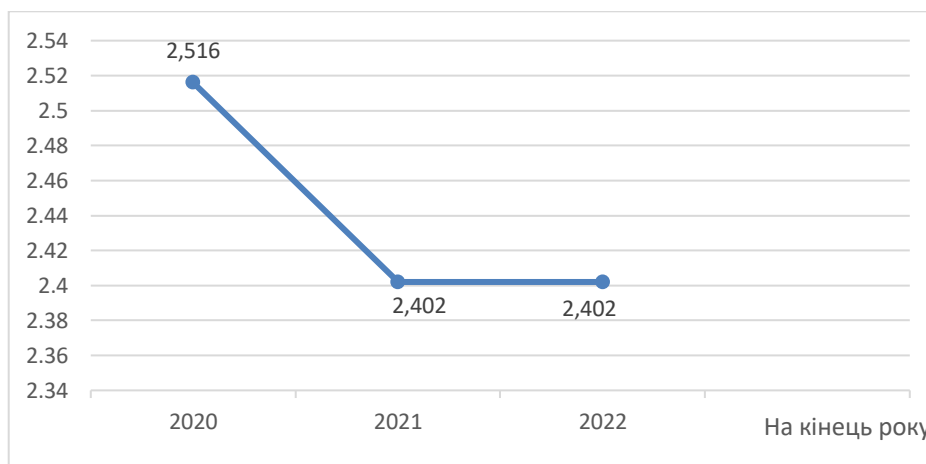

Рис. 2.3. Динаміка інтегрального показника ТОВ «Епіцентр К» за 2021-2022 роки.

В залежності від значення інтегрального показника визначається клас боржника – юридичної особи з урахуванням величини підприємства (на підставі Додатка Д).

Стосовно динаміки інтегрального показника кредитоспроможності, за методикою НБУ можна сказати, що на кінець 2020 року ТОВ «Епіцентр К» належав до 3 класу, а на кінець 2021-2022 роках – до 4.

Виходячи з Положення № 351 п. 85, якщо підприємство належить до 3 класу боржника, то це свідчить про те, що на кінець 2020 року фінансовий стан є задовільний, діяльність компанії має нестійку динаміку, але переважає позитивний фінансовий результат. ТОВ «Епіцентр К» дотримується економічних нормативів, що встановлені Національним банком. Динаміка абсолютних і відносних показників фінансової звітності є переважно позитивною.

На кінець 2021-2022 років (4-й клас боржника) фінансовий стан підприємства є незадовільним, є випадки порушення встановлених Національним банком економічних нормативів, абсолютні та відносні показники фінансової звітності мають негативну динаміку. Треба зазначити, що підприємство має помірну здатність виконувати зобов'язання, а також високий рівень залежності від сучасних тенденцій економічного розвитку.

В результаті аналізу фінансового стану і кредитоспроможності ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 роках можна зробити наступні висновки:

1. За досліджуваний період, вартість майна підприємства зменшилася на 11,43%. Причому, у 2021 році відбулося збільшення вартості майна, а за 2022 рік – навпаки, вартість майна зменшилася. Це свідчить про падіння виробничих можливостей підприємства.

2. Зменшення вартості майна компанії, насамперед, відбулося через падіння вартості оборотних активів на 19,27%, а також зменшення вартості необоротних активів на 1,21%.

3. Вартість запасів зменшилася на 12,45%, що свідчить про зменшення обсягів продажу продукції.

4. Зменшення пасивів балансу підприємства за 2021-2022 роки на 11,43% відбулося в результаті зменшення обсягів, як позикового, так і

власного капіталу. Вартість позикового капіталу за цей період зменшилась на 14,21%. Власний капітал ТОВ «Епіцентр К» за цей період зменшився на 7,23%.

5. Протягом звітнього періоду зменшився нерозподілений прибуток з 17688086 тис. грн. до 13497255 тис. грн., це сталося через те, що підприємство ТОВ «Епіцентр К» відраховувало кошти на благодійні цілі, які виникли в результаті збройної агресії росії на Україну.

6. Довгострокові зобов'язання за 2021-2022 роки збільшилися на 25,54%. Їх питома вага в загальній вартості капіталу підприємства становить 54,01% на кінець 2020 року та 49,56% на кінець 2022 року.

7. Аналіз ліквідності балансу за 2021-2022 роки показав, що баланс ТОВ «Епіцентр К» не є ліквідним.

8. Оцінюючи відносні показники ліквідності ТОВ «Епіцентр К», треба зазначити, що коефіцієнти ліквідності менше за нормативні значення. Таким чином, підприємство є неплатоспроможним. Підприємству не вистачає грошових коштів для розрахунків з кредиторами, а також у підприємства немає власного оборотного капіталу.

9. Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» за абсолютними показниками показала, що підприємство мало кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності.

10. Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» за відносними показниками фінансової стійкості показала, що всі коефіцієнти капіталізації та коефіцієнти покриття не відповідають нормативам. Це означає, що підприємству ТОВ «Епіцентр К» потрібно провести антикризові заходи щодо підвищення ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості підприємства.

11. Оцінка кредитоспроможності ТОВ «Епіцентр К» за методикою НБУ шляхом розрахунку інтегрального показника кредитоспроможності показала, що на кінець 2020 року ТОВ «Епіцентр К» належав до 3 класу боржника, тобто фінансовий стан був задовільний, діяльність мала нестійку

динаміку, але переважав позитивний фінансовий результат. На кінець 2021-2022 років підприємство належало до 4 класу боржників, тобто фінансовий стан підприємства є незадовільним, є випадки порушення встановлених Національним банком економічних нормативів, абсолютні та відносні показники фінансової звітності мають негативну динаміку.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Шляхи підвищення фінансової стійкості торгівельних підприємств України

Підприємство ТОВ «Епіцентр К» відноситься до галузі роздрібної торгівлі. Для того, щоб розробити заходи щодо підвищення його фінансової стійкості, розглянемо фінансовий стан підприємств, стосовно цієї галузі, шляхом аналізу літератури і на основі цього визначимо напрями підвищення фінансової стійкості підприємства.

Було виявлено, що підприємство є неплатоспроможним. Має кризовий фінансовий стан. Необхідно застосувати заходи для підвищення кредитоспроможності. Для цього треба забезпечити, насамперед підвищення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства.

Треба зазначити, що роздрібний бізнес кардинально відрізняється від оптового, наприклад, починаючи від асортиментної та торговельної політики, сегмента ринку і закінчуючи презентацією товару.

Поняття «роздрібна торгівля» - це сфера підприємницької діяльності, пов'язана з продажем товарів або послуг на основі усної інформації або письмового договору купівлі-продажу безпосередньо кінцевим споживачам, для їх власного некомерційного використання. Роздрібна торгівля є важливим напрямком у формуванні споживчого ринку, що свідчить про фінансовий розвиток країни, а також важливим фактором міжгалузевих і територіальних відносин, незамінним засобом задоволення потреб населення в товарах і послугах [34].

Кризові явища становлять загрозу фінансовій стійкості підприємств, але в умовах циклічного розвитку економіки їх виникнення є закономірним. У зв'язку з цим необхідно виявляти економічні кризи у фінансовій стійкості підприємства та своєчасно вживати заходи щодо управління кризовими явищами, комплекс яких утворює управління фінансовою стійкістю. Отже, в умовах кризи, планування дозволяє уникнути великих помилок в оцінці можливих альтернатив ринкової динаміки, поведінки конкурентів і партнерів на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Втрата фінансової стійкості підприємствами роздрібною торгівлі в Україні спричинено не тільки внутрішніми факторами, але і зовнішніми, серед них є такі [36; 39]:

- воєнні дії в Україні, спричинені вторгненням РФ;
- різке зниження економічної активності та доходів населення;
- інфляцією в країні та коливанням валютного курсу;
- рекордне зростання дефіциту бюджету;
- критична залежність економіки України від міжнародної допомоги.

На даний момент розвиток підприємництва у сфері роздрібною торгівлі має здійснюватися за такими напрямками [34; 37; 40]:

- формування ефективного конкурентного середовища для суб'єктів торговельної діяльності, оскільки це є об'єктивною передумовою забезпечення стабільності та динамічного розвитку економіки та вирішення важливих соціально-економічних проблем;
  - забезпечення гарантій надійності та конкурентоспроможності кожного суб'єкта ринку;
  - недопущення скорочення або ліквідації окремих соціально важливих, але малорентабельних і неконкурентоспроможних видів торговельної діяльності;
  - удосконалення планування розвитку торговельної мережі на основі поєднання принципів вільного підприємництва та регулювання з боку органів державної виконавчої влади;

- постійний моніторинг стану дебіторської заборгованості для підвищення ліквідності, підвищення рентабельності та прибутку підприємства слід використовувати такий вид банківських послуг, як факторинг;

- на підприємствах необхідно запровадити ефективний механізм управління фінансами.

Зазначені вище напрямки покращення фінансового стану підприємства дають змогу мобілізувати фінансові резерви підприємства, зміцнити його стійкість, підвищити ефективність діяльності підприємства, збільшити його доходи.

Щоб підприємства не потрапляли в кризову ситуацію, необхідно постійно аналізувати їх фінансово-господарську діяльність.

Основними напрямками підвищення рівня ліквідності і платоспроможності ТОВ «Епіцентр К» повинна бути розробка та впровадження системи фінансового прогнозування. Ця система має охоплювати управління грошовими коштами, дебіторською, кредиторською заборгованістю, а також виробничими запасами.

ТОВ «Епіцентр К» потрібно постійно аналізувати показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, для того щоб передбачати та впроваджувати необхідні заходи, щодо покращення фінансового стану компанії.

Найважливішими заходами щодо підвищення платоспроможності ТОВ «Епіцентр К» є [39; 41]:

- забезпечити достатній обсяг власного капіталу, а також його зростання в необхідних розмірах;

- підтримувати оборотність запасів і дебіторської заборгованості на оптимальному рівні;

- здійснювати управління запасами підприємства, тобто оптимізація їх рівня повинна вплинути на перерозподіл оборотних коштів підприємства, в результаті чого, очікується збільшення обсягу ліквідних коштів і зменшення обсягу неліквідних виробничих запасів;

- постійне планування та прогнозування необхідного обсягу ліквідних засобів, шляхом обліку всіх належних платежів та обліку грошових надходжень;

- забезпечити прискорення оборотності грошових активів. Це буде свідчити про те, що підприємство зможе брати кредити в банку для фінансування поточної діяльності. В результаті чого, приріст грошових коштів можна забезпечити за рахунок продажу та оренди виробничих фондів.

Всі ці заходи щодо підвищення фінансової стійкості, ліквідності підприємства є реальними і можливими, перш за все, за рахунок подальшого збільшення обсягів реалізації продукції, розміру прибутку та підвищення рівня рентабельності підприємства.

Для того, щоб підвищити ефективність управління грошовими потоками підприємств потрібно [41]:

- залучати до розрахунків системи показників грошових потоків як міри фінансової стабільності та платоспроможності;

- вивчати галузеві структури грошових потоків та враховувати їх у бухгалтерський облік та в аналізі підприємства;

- визначити потоки інформації для формування своєчасного та повного інформаційного забезпечення для аналізу руху грошових коштів підприємства.

3.2. Заходи щодо поліпшення фінансового стану підприємства

В сучасних умовах питання забезпечення і збереження стійкого фінансового стану займають ключове місце в практичній діяльності підприємств. Тому для управління фінансовим станом підприємства необхідно розробити модель діагностики фінансового стану підприємства в залежності від визначення елементів, які є базою для забезпечення стійкого фінансового стану підприємства.

Побудову моделі діагностики фінансового стану підприємства необхідно здійснювати з урахуванням основних складових, які формують певний тип фінансового стану підприємства.

Треба зазначити, стійкий фінансовий стан підприємства базується на фінансовій незалежності, платоспроможності і ліквідності, збалансованості грошових потоків, високій маневреності капіталу, а також прибутковості підприємства.

При діагностиці фінансового стану підприємства доцільно сформувані певні групи основних елементів, які дозволять комплексно врахувати фундаментальні особливості фінансової стійкості підприємства. На основі основних елементів фінансового стану підприємства сформуємо наступні групи показників, які увійдуть до складу моделі [42]:

1. Показники фінансової незалежності, до них входять: коефіцієнт автономії, коефіцієнт співвідношення власних і залучених засобів.
2. Показники платоспроможності і ліквідності.
3. Показники маневреності капіталу, до їх складу входять: коефіцієнт маневрування власного капіталу, коефіцієнт.
4. Показники прибутковості підприємства, тобто чистий прибуток.

Ці показники є основними для визначення проблем фінансового характеру і прийняття більш зважених і аргументованих управлінських рішень.

Представимо нашу модель у формалізованому вигляді [42].

$$\Phi H = (H_1, H_2), \quad (3.1)$$

де H_1 – коефіцієнт автономії, який показує, яку долю займає власний капітал (ВК) в загальній вартості підприємства.

$$H_1 = BK / VB \geq 0.5, \quad (3.2)$$

де ВВ – валюта балансу;

H_2 – коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу (ЗК), який показує, скільки грн. власного капіталу приходить на кожну грн. залучених коштів.

$$H_2 = \text{ВК} / \text{ЗК} \geq 1. \quad (3.3)$$

2. Ліквідність та платоспроможність підприємства залежить від наявних грошових коштів та від зобов'язань, які виникають в цей період часу.

Показник платоспроможності і ліквідності має вигляд:

$$\text{ПЛ} = (L_1, L_2, L_3), \quad (3.4)$$

де L_1 – коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує, яку долю зобов'язань підприємство може виконати в найближчому часі:

$$L_1 = \text{ГК} / \text{ПП}, \in [0.2 - 0.35], \quad (3.5)$$

де ГК – грошові кошти,

ПП – поточні пасиви, або короткострокові зобов'язання;

L_2 – коефіцієнт проміжної ліквідності, який показує можливість підприємства виконати свої зобов'язання, при умові своєчасного погашення дебіторами заборгованості:

$$L_2 = (\text{ГК} + \text{КФІ} + \text{ДЗ}) / \text{ПП}, \in [0.7 - 0.8], \quad (3.6)$$

де КФІ – короткострокові фінансові інвестиції,

ДЗ – дебіторська заборгованість;

L_3 – коефіцієнт повного покриття, що показує запас міцності, який може виникнути при перевищенні ліквідності над зобов'язаннями, що виникли:

$$L_3 = \text{ПА} / \text{ПП} \geq 2, \quad (3.7)$$

де ПА – поточні (оборотні) активи.

3. Прибутковість підприємства залежить від рентабельності продаж, від рентабельності собівартості реалізованої продукції:

$$\text{П} = (\text{П}_1, \text{П}_2), \quad (3.8)$$

П_1 – коефіцієнт рентабельності продажів, показує скільки грн. чистого прибутку приходить на 1 грн. чистої виручки від реалізації:

$$\Pi_1 = \text{ЧП} / \text{ЧВР}, \quad (3.9)$$

Π_2 – коефіцієнт рентабельності собівартості реалізованої продукції, який показує яку частку займає собівартість реалізованої продукції в чистій виручці від реалізації:

$$\Pi_2 = \text{ЧВР} / \text{СРП}. \quad (3.10)$$

4. Маневреність капіталу визначається як:

$$\text{МК} = (M_1), \quad (3.11)$$

де M_1 – відображає частку робочого капіталу або власних оборотних коштів (ВОК), які вкладені в найбільш ліквідні активи. Значення даного показника установлюється підприємством в залежності від денної потреби у вільних коштах:

$$M_1 = \text{ГК} / \text{ВОК}, \in [0 - 1]. \quad (3.12)$$

Отже, після визначення показників, за допомогою яких буде здійснюватися аналіз кожного елемента фінансового стану, наступним кроком є визначення типу фінансового стану, представлений на рис. 3.1.

Тип фінансового стану буде визначатися на основі базових елементів, а точніше за допомогою кількості нормативів, які виконані. Таким чином, дотримується нормативу тільки один показник, це коефіцієнт прибутковості підприємства. Тому згідно рис. 3.1, можна зробити висновки, що ТОВ «Епіцентр К», як і було зазначено раніше, має кризовий фінансовий стан [42].

Визначення типу фінансового стану ТОВ «Епіцентр К» на кінець 2022 року представлений в табл. 3.1.

Така система оцінки є об'єктивною і дозволяє врахувати будь-які порушення в фінансовому стані підприємства, адже кожен з цих блоків віддзеркалює певні процеси на підприємстві і разом з тим всі вони пов'язані між собою і здійснюють досить великий вплив один на одного.

Наступним і завершальним етапом, після визначення типу фінансового стану ТОВ «Епіцентр К», є надання рекомендацій щодо поліпшення фінансового стану, враховуючи те, на який саме блок необхідно звернути увагу.

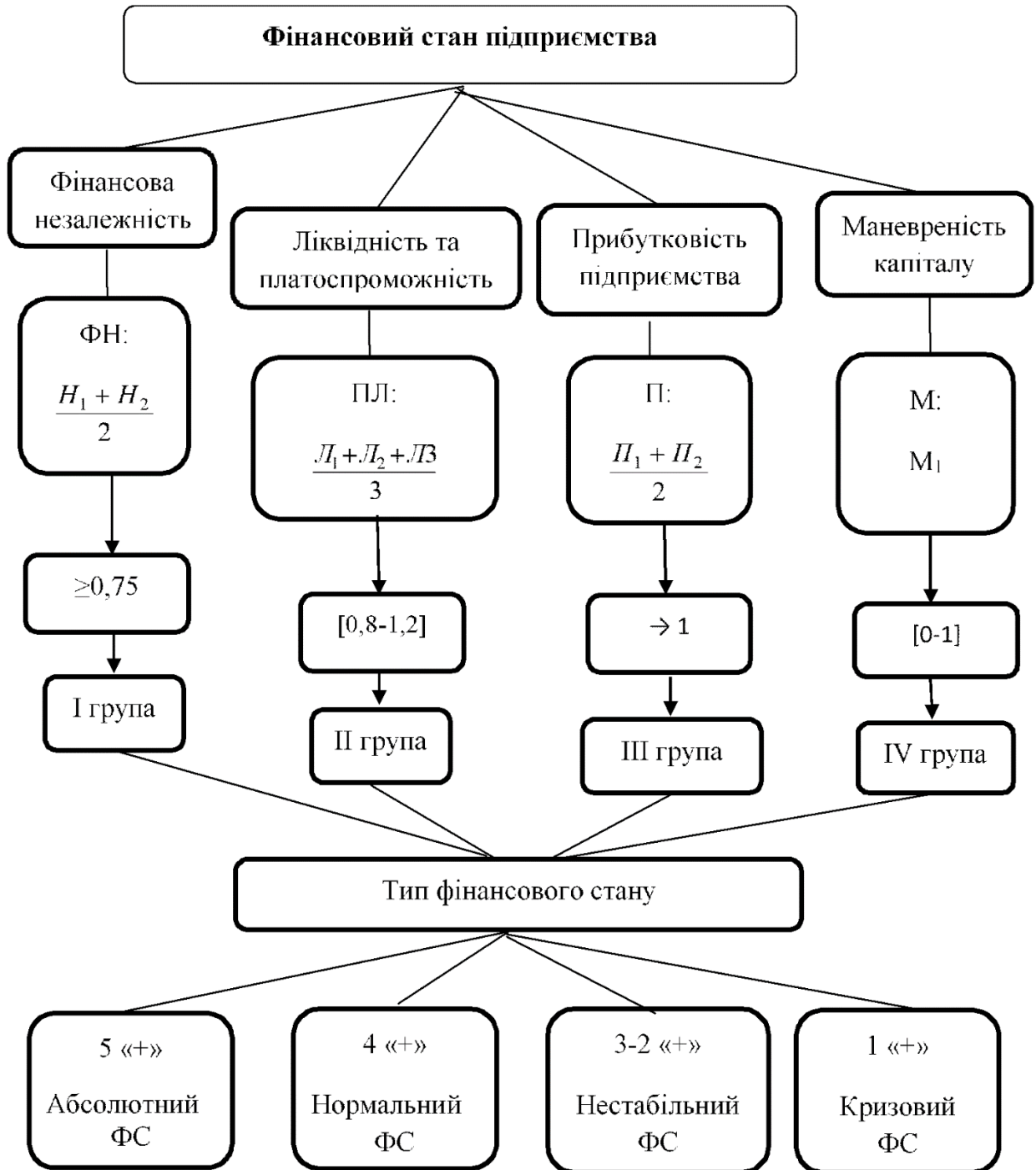

Рис. 3.1. Елементи фінансової стійкості підприємства

Запропонуємо для кожного з трьох блоків, які не відповідають нормативу, комплекс заходів для підвищення фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 3.1

Визначення типу фінансового стану підприємства на кінець 2022 року
за моделлю діагностики фінансового стану підприємства

Група показників	Показники групи	Загальний показник групи	Нормативне значення	Відповідність нормативу
1	2	3	4	5
I група	1. Коефіцієнт автономії $H_1 = 0,417$ 2. Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталів $H_2 = 0,842$	$\Phi H = 0,62$	$\geq 0,75$	Не відповідає
II група	1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності $L_1 = 0,032$	$ПЛ = 0,22$	$[0,8 - 1,2]$	Не відповідає
	2. Коефіцієнт проміжної ліквідності $L_2 = 0,345$			
	3. Коефіцієнт покриття $L_3 = 0,312$			
III група	1. Коефіцієнт рентабельності продажів $\Pi_1 = 0,075$	$\Pi = 0,68$	$\rightarrow 1$	Відповідає
	2. Коефіцієнт рентабельності собівартості реалізованої продукції $\Pi_2 = 1,295$			
IV група	Маневреність капіталу	$M = -0,19$	$[0 - 1]$	Не відповідає

Насамперед, для підвищення фінансової незалежності підприємства, необхідно звернути увагу на збільшення власного капіталу та зменшення залученого капіталу. Збільшення власного капіталу можна досягнути декількома способами [42]:

- додаткові внески акціонерів, власників підприємства, або додаткова емісія ЦП;
- провести дооцінку майна (це покращить ситуацію в балансі, але реальних змін не відбудеться), що може допомогти залучити кошти інвесторів;
- збільшити обсяги нерозподіленого прибутку, що позитивно вплине як на фінансову незалежність підприємства так, і на фінансовий стан в

цілому. Це створює умови для переходу до III блоку і прийняття рішення щодо покращення прибутковості підприємства.

Для підвищення ліквідності підприємства необхідно звернути увагу на прибутковість, збільшити обсяги оборотних активів, переглянути кредитну політику підприємства.

Щодо підвищення маневреності капіталу, то необхідно досягати завдяки збільшенню обсягів високоліквідних активів та робочого капіталу.

А отже, для підвищення кредитоспроможності ТОВ «Епіцентр К» за наведеною вище моделлю пропонуємо:

1. Забезпечити достатній обсяг власного капіталу, а також його зростання в необхідних розмірах.
2. Підтримувати оборотність запасів і дебіторської заборгованості на оптимальному рівні.
3. Здійснювати управління запасами підприємства.
4. Планувати та прогнозувати необхідний обсяг ліквідних засобів.
5. Забезпечити прискорення оборотності грошових активів.
6. Підвищити ефективність управління грошовими потоками.

Основними шляхами підвищення кредитоспроможності ТОВ «Епіцентр К» як підприємства торгівлі є:

- постійний моніторинг стану дебіторської заборгованості для підвищення ліквідності, підвищення рентабельності та прибутку підприємства слід використовувати такий вид банківських послуг, як факторинг;
- запровадити ефективний механізм управління фінансами;
- забезпечити достатній обсяг власного капіталу;
- підтримувати оборотність запасів і дебіторської заборгованості на оптимальному рівні;
- здійснювати управління запасами підприємства;
- здійснювати постійне планування та прогнозування необхідного обсягу ліквідних засобів;

- забезпечити прискорення оборотності грошових активів;
- підвищити ефективність управління грошовими потоками;
- збільшення власного капіталу;
- збільшити обсяги оборотних активів, переглянути кредитну політику компанії;
- збільшенню обсягів високоліквідних активів та робочого капіталу.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі праці [43].

Головною метою охорони праці є забезпечення безпечних, нешкідливих і сприятливих умов праці через вирішення багатьох складних завдань, основними з яких є:

- проектування підприємств і конструювання обладнання з обов'язком виконання вимог охорони праці;
- знаходження оптимальних співвідношень між різними факторами виробничого середовища, що дозволяє забезпечити мінімум несприятливого впливу їх на здоров'я працівників;
- розробка конкретних заходів щодо покращення умов праці та забезпечення її безпеки на основі застосування і виробництві новітніх досягнень науки і техніки;
- застосування раціональних засобів захисту працівників від впливу несприятливих факторів виробничого середовища, а також втілення організаційних заходів, які нейтралізують або послаблюють ступінь їх впливу на організм людини.

Для забезпечення законодавчих вимог до охорони праці, тобто підвищення рівня безпеки робочого процесу на підприємстві ТОВ «Епіцентр К» проводять години безпеки та навчання персоналу.

Компанія працює згідно з інструкціями та правовими актами, проводить інструктажі для всіх співробітників, навчає та перевіряє знання з питань охорони праці.

Згідно ст. 13 Закону України «Про охорону праці» на підприємстві ТОВ «Епіцентр К» було розроблено в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до вимог нормативно-правових актів [43].

В якості об'єкта досліджень, було взято економічний відділ ТОВ «Епіцентр К».

4.1. Потенційно шкідливі та небезпечні виробничі фактори

Виробничі фактори залежно від наслідків, до яких може призвести їх дія, зазвичай поділяють на небезпечні та шкідливі [44].

Небезпечний виробничий фактор - фактор, дія якого на працівника за певних умов призводить до травми або різкого погіршення здоров'я.

Шкідливий виробничий фактор - фактор, вплив якого на працівника за певних умов призводить до захворювання або зниження працездатності.

Залежно від рівня та тривалості впливу шкідливий фактор може стати небезпечним. За характером дії на організм людини небезпечні та шкідливі виробничі фактори поділяються на чотири групи: фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні.

До фізично небезпечних і шкідливих виробничих факторів відносять фактори, які характеризують:

- технологічний процес;
- підвищена або знижена температура поверхонь обладнання або матеріалів;
- підвищена вартість електричної напруги, підвищений рівень статичного повітря виробничих приміщень.

4.2. Вимоги безпеки перед початком роботи з комп'ютером

Перед початком роботи необхідно:

- оглянути та переконатися в справності обладнання та електропроводки. У разі виявлення несправностей роботу не починати. Повідомити про це керівника і тільки після усунення несправностей і його дозволу приступайте до роботи;
- перевірити освітленість робочого місця, при необхідності вжити заходів щодо його нормалізації;
- перевірити наявність і надійність захисного заземлення обладнання;
- перевірте стан електричного шнура та вилки;
- перевірити справність перемикачів та інших органів керування ПК та оргтехніки;
- при виявленні несправностей не вмикати комп'ютер та негайно повідомити;
- ретельно провітрювати приміщення з персональним комп'ютером, стежити за тим, щоб мікроклімат у приміщенні був у допустимих межах: температура повітря в холодний період року 22-24°C, у теплий період року – 23. -25°C, відносна вологість 40 -60%.
- увімкнути монітор і перевірити стабільність і чіткість зображення на екрані, переконатися у відсутності запаху диму від комп'ютера та оргтехніки.

4.3. Загальні вимоги безпеки при роботі з комп'ютером

Під час роботи за комп'ютером на працівника можуть впливати такі небезпечні та шкідливі фактори:

- електричний струм і випромінювання;

– напруга зору при роботі з електронними пристроями, монітором, особливо коли екран розташований не по відношенню до очей.

Освітлювальні установки повинні забезпечувати рівномірне освітлення і не створювати сліпучих відблисків на клавіатурі, а також на екрані монітора в напрямку очей.

Під час роботи з комп'ютером, не допускається розміщувати робоче місце в приміщеннях без природного освітлення, без природної чи штучної вентиляції.

Робоче місце з комп'ютером повинно бути розташоване на відстані не менше 1 м від стіни, на відстані не менше 1,5 м від стіни з віконними прорізами. Кут нахилу монітора або екрана ноутбука відносно вертикалі повинен становити 10-15 градусів, а відстань до екрану - 500-600 мм. Кут огляду екрану повинен бути прямим і дорівнювати 90 градусам.

Для захисту від прямих сонячних променів слід передбачити сонцезахисні пристрої (металізована плівка, регульовані жалюзі з вертикальними панелями тощо).

Освітлення повинно бути змішаним (природним і штучним).

У приміщенні кабінету і на робочому місці необхідно підтримувати чистоту і порядок, проводити систематичне провітрювання.

Про всі виявлені під час експлуатації несправності обладнання необхідно повідомляти керівника, у разі поломки роботу необхідно припинити до усунення аварійних обставин. При виявленні можливої небезпеки попередити інших і негайно повідомити керівника.

Працівник, який виявив нещасний випадок, або сам потерпілий зобов'язані повідомити про нещасний випадок безпосередньо керівника закладу та вжити заходів щодо надання медичної допомоги.

Особи, винні в порушенні вимог цієї інструкції з охорони праці при роботі з комп'ютером, несуть дисциплінарну відповідальність згідно з чинним законодавством [43].

4.4. Гігієнічні аспекти вентиляції виробничих приміщень

Для створення нормальних умов для виробничої діяльності необхідно забезпечити не тільки комфортні метеорологічні умови, а й необхідну чистоту повітря. Адже в результаті виробничої діяльності в повітряне середовище приміщень можуть потрапляти різноманітні шкідливі речовини, які використовуються в технологічних процесах. Одним з ефективних засобів нормалізації повітря в приміщеннях є вентиляція.

Вентиляція - це повітрообмін, завдяки якому з приміщення видаляється забруднене повітря, а замість нього вводиться свіже зовнішнє або очищене [44].

Вентиляція класифікується за такими ознаками [44]:

- за способом руху повітря (природні (організовані і неорганізовані), штучні (механічні) і комбіновані (природні і штучні одночасно));
- за напрямком потоку повітря (припливні, витяжні, припливно-витяжні);
- за місцем дії (загальнообмінні, місцеві, комбіновані);
- за призначенням (робочі, аварійні).

Організована природна вентиляція називається «аерацією». Для аерації в стінах будівлі роблять отвори для надходження зовнішнього повітря, а на даху або у верхній частині будівлі встановлюють спеціальні пристрої (світильники) для видалення відпрацьованого повітря.

До неорганізованої природної вентиляції належать «інфільтрація» — просочування повітря крізь щілини у вікнах, дверях, стелі тощо та вентиляція, яка здійснюється при відкритих вікнах і кімнатах.

Припливна вентиляція передбачає подачу чистого повітря ззовні в приміщення. При витяжній вентиляції повітря видаляється з приміщення, а зовнішнє повітря надходить через вікна, двері, нещільності будівельних конструкцій. Припливно-витяжна вентиляція поєднує в собі перше і друге.

Загальнообмінна вентиляція підтримує нормальне повітряне середовище в усьому об'ємі робочої зони виробничого приміщення (цеху). За допомогою місцевої вентиляції шкідливі виділення видаляються або розчиняються припливом чистого повітря безпосередньо в місцях їх утворення. Комбінована вентиляція поєднує загальну і місцеву вентиляцію.

Аварійна вентиляція влаштовується в тих виробничих приміщеннях, в яких можливі аварії з виділенням значної кількості шкідливих речовин, а також коли при виході з ладу справної вентиляції в повітрі можуть утворитися небезпечні концентрації шкідливих речовин. .

Повітрообмін визначається розрахунком на основі конкретних даних про кількість шкідливих виділень (тепло, волога, пара, газ, пил).

Системи вентиляції повинні бути пожежо- та вибухобезпечними, простими в монтажі, не переохолоджувати приміщення, не створювати надмірного шуму, бути надійними в роботі, економічними. На кожен вентиляційну установку, крім паспорта, складається журнал експлуатації з технічними характеристиками вентиляційної установки. Усі вентиляційні пристрої (установки) підлягають планово-попереджувальному огляду та ремонту, а також періодичному технічному випробуванню відповідно до затверджених графіків.

Розрахунки повітрообміну для проектування систем вентиляції та систематичний контроль за ефективною роботою вентиляційних установок (при їх експлуатації) спрямовані на забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у робочій зоні виробничого приміщення та профілактика професійних захворювань працівників.

4.5. Дія струму на організм людини

Електричний струм – це невидимий для людини, не має запаху та кольору. Тому його важко виявити.

Електричний струм, проходячи через тіло людини, викликає теплові, електролітичні та біологічні ефекти.

Термічна дія струму проявляється в опіках окремих частин тіла, пошкодженні високою температурою кровоносних судин, нервових клітин, серця, головного мозку, що призводить до серйозних функціональних розладів.

Електролітична дія струму проявляється в розкладанні органічних рідин, у тому числі крові, що призводить до значних порушень їх фізико-хімічного складу.

Біологічна дія струму проявляється в подразненні і збудженні живої тканини організму, що супроводжується мимовільним скороченням м'язів.

Залежно від наслідків ураження електричні удари поділяють на ступені:

- I ступінь – судомне, ледве відчутне скорочення м'язів;
- II ступінь – судомне скорочення м'язів, без втрати свідомості;
- III ступінь – судомне скорочення м'язів із втратою свідомості;
- IV ступінь – втрата свідомості і порушення серцево-судинної діяльності та дихання;
- V ступінь – стан клінічної смерті.

4.6. Перша допомога при ураженні електричним струмом

Перш ніж оцінити стан потерпілого та розпочати надання домедичної допомоги, потрібно упевнитися у власній безпеці.

Потерпілого слід переносити в інше місце лише в тих випадках, коли йому та особі, що надає допомогу, продовжує загрозувати небезпека або надання допомоги на місці неможливе.

Під час надання домедичної допомоги керується Порядком надання домедичної допомоги постраждалим при ураженні електричним струмом або блискавкою, затвердженим наказом МОЗ від 09.03.2022 № 441 [45]. Залежно від того, наскільки швидко та кваліфіковано буде надано допомогу, залежить життя особи, ураженої струмом.

Можна виділити три стани людини залежно від дії електроструму на її організм [45].

1. Потерпілий при свідомості. Достатньо залишити його під наглядом у стані спокою, викликати медиків.

2. Потерпілий непритомний, однак дихає. Людину кладуть горизонтально, розстібають комір, пасок, послаблюють тісний одяг. До прибуття медичного персоналу можна спробувати привести особу до тями за допомогою нашатирного спирту.

3. У потерпілого уривчасте дихання або він взагалі не дихає. Потрібно здійснювати непрямий масаж серця та штучне дихання до приїзду лікарів швидкої допомоги.

Незалежно від ступеню ураження струмом, потерпілий ще деякий час має бути під наглядом медичного персоналу. Не варто відправляти таку особу додому або відразу допускати до роботи. Адже дія електричного струму на організм людини може проявитися через кілька годин і привести до тяжких наслідків.

Таким чином, на підприємстві необхідно забезпечувати сприятливі умови праці.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження теоретичних і практичних аспектів оцінки кредитоспроможності підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Кредитоспроможність слід розглядати як комплексний показник, що відображає здатність позичальника отримати кредит, повернути його в строк, своєчасно та в повному обсязі відповідно до умов кредитного договору, тобто погасити свої боргові зобов'язання перед комерційним банком.

2. На кредитоспроможність позичальника впливають фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, які здатні своєчасно та в повному обсязі отримати або повернути кредит відповідно до умов кредитного договору.

3. Для прийняття рішення про видачу кредиту та обґрунтування його повернення необхідно оцінити кредитоспроможність позичальника. Для цього використовуються різні методичні підходи і відповідні моделі: класифікаційні моделі (рейтингові; прогнозні) та моделі комплексного аналізу.

4. У світовій банківській практиці використовують різні системи оцінювання кредитоспроможності боржника: «правило п'яти Сі», CAMPARI, PARTS, PARSER, MEMO RISK, система 4FC та ін. Ці системи відрізняються кількістю показників, що застосовуються як складові загального рейтингу боржника, а також різними методиками визначення характеристик і встановлення їх пріоритетності.

5. Для оцінки кредитоспроможності боржника – юридичної особи кожний банк України розробляє власну методика на основі методики, розробленої Нацбанком України згідно Положення № 351 «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями».

6. В результаті аналізу фінансового стану і кредитоспроможності ТОВ «Епіцентр К» в 2021-2022 роках можна зробити наступні висновки:

- вартість майна підприємства зменшилася на 11,43%. Причому, у 2021 році відбулося збільшення вартості майна, а за 2022 рік – навпаки, вартість майна зменшилася. Це свідчить про падіння виробничих можливостей підприємства;

- вартість запасів зменшилася на 12,45%, що свідчить про зменшення обсягів продажу продукції;

- зменшення пасивів балансу підприємства за 2021-2022 роки на 11,43% відбулося в результаті зменшення обсягів, як позикового, так і власного капіталу. Вартість позикового капіталу за цей період зменшилась на 14,21%. Власний капітал ТОВ «Епіцентр К» за цей період зменшився на 7,23%;

- зменшився нерозподілений прибуток з 17688086 тис. грн. до 13497255 тис. грн. сталося через те, що підприємство ТОВ «Епіцентр К» відраховувало кошти на благодійні цілі, які виникли в результаті збройної агресії росії на Україну;

- довгострокові зобов'язання за 2021-2022 роки збільшилися на 25,54%. Їх питома вага в загальній вартості капіталу підприємства становить 54,01% на кінець 2020 року та 49,56% на кінець 2022 року;

- аналіз ліквідності балансу за 2021-2022 роки показав, що баланс ТОВ «Епіцентр К» не є ліквідним;

- коефіцієнти ліквідності менше за нормативні значення, а отже підприємство є неплатоспроможним. Підприємству не вистачає грошових коштів для розрахунків з кредиторами, а також у підприємства немає власного оборотного капіталу;

- оцінка фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» за абсолютними показниками показала, що підприємство мало кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності;

- оцінка фінансової стійкості ТОВ «Епіцентр К» за відносними показниками фінансової стійкості показала, що всі коефіцієнти капіталізації та коефіцієнти покриття не відповідають нормативам. Це означає, що

підприємству ТОВ «Епіцентр К» потрібно провести антикризові заходи щодо підвищення ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості підприємства;

- оцінка кредитоспроможності ТОВ «Епіцентр К» за методикою НБУ шляхом розрахунку інтегрального показника кредитоспроможності показала, що на кінець 2020 року ТОВ «Епіцентр К» належав до 3 класу боржника, тобто фінансовий стан був задовільний, діяльність мала нестійку динаміку, але переважав позитивний фінансовий результат. На кінець 2021-2022 років підприємство належало до 4 класу боржників, тобто фінансовий стан підприємства є незадовільним, є випадки порушення встановлених Національним банком економічних нормативів, абсолютні та відносні показники фінансової звітності мають негативну динаміку.

7. Для підвищення кредитоспроможності ТОВ «Епіцентр К» необхідно:

- забезпечити достатній обсяг власного капіталу, а також його зростання в необхідних розмірах.
- підтримувати оборотність запасів і дебіторської заборгованості на оптимальному рівні.
- здійснювати управління запасами підприємства.
- планувати та прогнозувати необхідний обсяг ліквідних засобів.
- забезпечити прискорення оборотності грошових активів.
- підвищити ефективність управління грошовими потоками.
- запровадити ефективний механізм управління фінансами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 28.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
2. Господарський кодекс України: Закон України від 04. 02. 2005 р. № 436-IV. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 05.05.2023).
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Дата оновлення: 01.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 15.06.2022).
4. Про фінансовий лізинг: Закон України від 14. 12. 2021 р. № 1201-IX. Дата оновлення: 11.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
5. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: постанова Правління НБУ від 30.06.2016 р. №351- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
6. Банківська система: навчальний посібник / Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Blashchuk_Petyk_13_end.pdf
7. Стечишин Т. Б., Луців Б. Л. Банківська справа: навчальний посібник Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 404 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40887/1/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9.pdf>

8. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/8241>
9. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затверджене постановою Правління Національного банку України від 25 січня 2012 р. № 23. Втрата чинності від 03.01.2017р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12#Text>
10. Арбузов С.Г., Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківська енциклопедія. К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. 504 с.
11. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2014. 365с.
12. Погрішук Г.Б., Волосюк Р.Б. Кредитоспроможність позичальника: Зміст і кредитна оцінка. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021. Вип 17. Т.1. С. 190-204. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/article/download/5527/5886>
13. Козак О.О., Дворецький Д. Ю. Сутність кредитоспроможності позичальника та організаційні засади її аналізу. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/109.pdf
14. Бондаренко А.Ф., Моїсеєнко М.А., Гордієнко В.П., Дутченко О.О. Оцінка кредитоспроможності позичальника комерційного банку. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 93-100. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/uk/4-2019-12>
15. Кужелев М. О., Ковальова К. В. Теоретичні аспекти управління кредитоспроможністю підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 12. С. 55-60. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2019/12.pdf
16. Маркович Т.Г. Оцінка комерційними банками кредитоспроможності підприємств-експортерів: автореф. дис.. ...канд. екон. наук: 08.00.09 / Житомирська політехніка. Житомир, 2019. С. 1-21. URL:

<https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7600/Markovych.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

17. Кучеренко С.Ю., Кучеренко О.М. Методи оцінки кредитоспроможності позичальників-фізичних осіб. *Економічний вісник університету*. Вип. № 46. Переяслав-Хмельницький: ДВНЗ, 2020. С. 171-173.

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodi-otsinki-kreditospromozhnosti-pozichalnika-fizichnoyi-osobi/viewer>

18. Лисяк Л.В., Ковіня М.М., Байрамов М.О.. Оцінка кредитоспроможності суб'єкта господарювання кредитними установами: теоретичні та практичні аспекти. *Sciences of Europe*. 2021. № 62. С. 25-29. URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/otsinka-kreditospromozhnosti-sub-ekta-gospodaryuvannya-kreditnimi-ustanovami-teoretichni-ta-praktichni-aspekti/viewer>

19. Овчелупова О. М. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника в системі фінансово-економічної безпеки комерційних банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 21.04.02 / Харківський національний університет. Харків, 2021. 17 с. URL:

https://radaecon.kname.edu.ua/images/Aref/aref_Ovchelupova.pdf

20. Овчелупова О. М. Оцінка кредитоспроможності позичальників комерційного банку: напрямки підвищення якості інформаційно-аналітичного забезпечення. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2020. № 3. С. 106-114. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/dtssi_2020_3_15

21. Слав'юк Р. А. Оцінювання кредитоспроможності позичальника: досвід Польщі. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 19. С. 497–505. URL:

https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/9670/1/Slav%27yuk_Ocinuvanna_kreditospromozhnosti.pdf

22. Суханова А. В., Пухальська Н. О., Черній Б. С. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальника банківськими установами. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 821–826. URL:

https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/114.pdf

23. Федоришина Л. І., Цуркан А. О. Удосконалення методичних підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника комерційного банку. *Агросвіт*. 2018. № 11. С. 39–42. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/11_2018/9.pdf

24. Положення про Кредитний реєстр Національного банку України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 04.05.2018 р. № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-18#Text>

25. Бухтіарова А.Г., Гавриш Ю.С. Порівняння методик оцінки рівня кредитоспроможності підприємства. *Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конф.: сумський державний університет*. (Суми, 21-22 листопада 2019 року). Черкаси, 2019. С. 22-24. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/77629/1/Bukhtiarova_creditworthiness_enterprise.pdf

26. Виговський В. Г. Методичні підходи до оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання комерційними банками. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*, 2023. URL: <https://magazine.faa.org.ua/metodichni-pidhodi-do-ocinki-kreditospromozhnosti-sub-ektiv-gospodaryuvannya-komerciynimi-bankami.html>

27. Сирчин О.Л. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальників банку. *Вісник соціально-економічних досліджень № 1 (65)*. Одеса, 2018. С. 153-159. URL: file:///C:/Users/38099/Downloads/Vsed_2018_1_18.pdf

28. Масюк Ю.В., Дмитренко М.І. Управління кредитоспроможністю та платоспроможністю сількогосподарських підприємств. Proceedings of V International Scientific and Practical Conference, Tokyo, Japan, 8-10 December 2021, С. 933-937. URL: https://www.researchgate.net/profile/Irina-Nagorna-2/publication/370073200_Slahi_udoskonallenna_form_stimuluvanna_personalu_na_pidpriemstvi/links/643e4706e881690c4be075dc/Slahi-udoskonallenna-form-stimuluvanna_personalu-na_pidpriemstvi.pdf#page=933

29. Криниця С.О., Горбенко Ю.І. Діагностика кредитоспроможності позичальника в системі управління кредитними ризиком банку. *Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків: матеріали міжнародної науково-практичної конференції», Черкаси, 24 листопада 2022 р.* С. 216-218. URL: https://cherkasy-unit.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/conference_digest.pdf#page=216

30. Балицька М., Паржицька М. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників-юридичних осіб банками України. *Економічні науки.* 2022. № 3. С. 36-41. URL: [http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekonnew/2022/VKNU-ES-2022-N3\(306\).pdf#page=36](http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekonnew/2022/VKNU-ES-2022-N3(306).pdf#page=36)

31. Бородінова А.Ю., Галіченко Т.В. Особливості оцінки кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту КНТУСГ.* Харків: 2019. С. 11-12. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4344/1/Visnik%20%20SNT_V.%201_2019-10-12.pdf

32. Офіційний сайт торговельного центру Епіцентр К: Про компанію. URL: <https://epicentrk.ua/ua/about/nasha-istoriya/>

33. Домбровська С.О., Горбаченко М.Д. Фінансова стійкість підприємства: оцінка та шляхи підвищення. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* Збірник наукових праць № 2-4 (280-281). Одеса, 2022. С. 28-33. URL: [http://nvisnik.oneu.edu.ua/collections/2021/280-281/pdf/%D0%9D%D0%92%203-4\(280-281\)%202021.pdf#page=28](http://nvisnik.oneu.edu.ua/collections/2021/280-281/pdf/%D0%9D%D0%92%203-4(280-281)%202021.pdf#page=28)

34. Крижалов Н.І., Громко Л.С. Шляхи розвитку роздрібної торгівлі підприємств: *матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів* (Луцьк 12-13 травня 2020 року). Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2020. С. 371-373. URL: https://www.researchgate.net/profile/Olena-Pavlova-2/publication/341412564_Stan_rozvitku_zitlovoi_neruhomosti_Zahidnogo_region

[u/links/5ebef83b92851c11a86c22b1/Stan-rozvitku-zitlovoi-neruhomosti-Zahidnogo-regionu.pdf#page=372](https://www.researchgate.net/profile/Olena-Pavlova-2/publication/341412564 Stan rozvitku zitlovoi neruhomosti Zahidnogo regionu/pdf#page=372)

35. Головка О.Г., Пономарьова А.Ю. Удосконалення управління кредитоспроможністю підприємств. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук. Modern Economics, № 21*. Харків: 2020. С. 52-58. URL: <https://www.researchgate.net/profile/Olena-Pavlova-2/publication/341412564 Stan rozvitku zitlovoi neruhomosti Zahidnogo regionu/pdf#page=372>

36. Кириленко О.П. Фінансова політика України в умовах війни. *Восьмі Всеукраїнські читання пам'яті С.І. Юрія*. Збірник наукових праць. Тернопіль: 2022. С. 82-86. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46221/1/%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.pdf>

37. Адонін С.В., Калашнікова Ю.М. Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення. *Таврійський науковий вісник. Економіка*. Випуск 4. Дніпро: 2020. С. 155-160. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/118/116>

38. Ємельянов О.Ю. Особливості формування та оцінювання потенціалу підвищення фінансової стійкості підприємств. *Економіка, бізнес та управління*. Випуск 4 (21). Львів: 2019. С. 195-201. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/32.pdf

39. Мордань Є.Ю., Сумченко А.О. Методичний підхід до побудови управління оборотними активами підприємства. *Вісник СумДУ. Економіка*. Суми: 2019. С. 24-34. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/76920/1/Mordan_Sumchenko_Metodychnyi.pdf

40. Хохлов М.П., Корнієнко О.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. Випуск № 10. Харків: 2017. С. 402-407. URL:

<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-10-2017.pdf#page=402>

41. Литвин І.С., Іващенко А.І. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. *Економічна наука*. Київ: 2017. С. 51-56.

URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2017/11.pdf

42. Воробйова І.А., Приходько Н.В., Руденко Р.В., Ангелова В.М. Навчальний посібник до написання випускних робіт зі спеціальності «Фінанси і кредит»). Миколаїв: НУК, 2011. 132 с.

43. Про охорону праці: Закон України № 2694-ХІІ від 31.03.2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

44. Офіційний сайт охорони праці та пожежної безпеки: Гігієнічні аспекти вентиляції виробничих приміщень. URL:

<https://oppb.com.ua/news/gigiyenichni-aspekty-ventylyaciyi-vyrobnychyh-prymishchen>

45. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.03.2022 р. № з0356-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text>

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансовий коефіцієнт	Характеристика	Формула розрахунку	Алгоритм розрахунку для великого або середнього підприємства (рядки)	Алгоритм розрахунку для малого підприємства
1	2	3	4	5
1. K_1, MK_1 показники капіталу	Частка капіталу в балансі підприємства	<u>Власний капітал</u> Валюта балансу (актив)	Ф. № 1: <u>1495, гр. 4</u> 1300, гр. 4	Ф. № 1-м; <u>1495, гр. 4</u> 1300, гр. 4
2. K_2, MK_2 – показники загальної ліквідності	Спроможність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання і забезпечення	Ф. № 1: (1125+1100++1110+1165, <u>гр. 4</u> 1695, гр. 4	Ф. № 1 – м: (1125+1155+1100+1110+ <u>1165</u>), <u>гр. 4</u> 1695, гр. 4
3. MK_3 – показник покриття боргу прибутком до оподаткування	Спроможність обслуговування боргу прибутком до оподаткування	Фінансовий результат до <u>оподаткування</u> Чисті короткострокові і та довгострокові зобов'язання	-	Ф. № 2-м: <u>2290, гр. 3</u> Ф. № 1-м: (1595+1600+1610—1165), гр. 4
4. K_4, MK_4 - показники швидкої ліквідності	Спроможність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок високоліквідних активів	Високоліквідні <u>активи</u> Поточні зобов'язання і забезпечення	Ф. № 1: (1125+1165), <u>гр. 4</u> 1695, гр. 4	Ф. № 1-м: (1125+1155+ <u>+1165</u>), <u>гр. 4</u> 1695, гр. 4
5. K_5, MK_5 – показники оборотності запасів	Період повного обороту запасів	<u>Запаси</u> Собівартість реалізованої продукції	Ф. № 1: (1100+1110), <u>гр. 4 * 365</u> Ф. № 2: 2050, гр. 3	Ф. № 1-м: (1100+1110), <u>гр. 4 *365</u> Ф. № 2-м: 2050, гр. 3

Продовження таблиці 1.8.

1	2	3	4	5
6. K_6, MK_6 – показники покриття боргу валовим прибутком	Спроможність обслуговування боргу валовим прибутком	Валовий <u>прибуток</u> Чисті короткострокові та довгострокові забор'язання	Ф. № 2: (2090-2095), <u>гр. 3</u> Ф. № 1: (1510+1515+ +1600+1610- -1165), гр. 4	Ф. № 2-м: (2000-2050), <u>гр. 3</u> Ф. № 1-м: (1595+1600+ +1610-1165), гр. 4
7. K_7, MK_7 – показники заборгованості	Частка боргу підприємства до активів	Короткострокові та довгострокові <u>забор'язання</u> Валюта балансу (актив)	Ф. № 1: (1510+1515+ +1600+1610), <u>гр. 4</u> 1300, гр. 4	Ф. № 1-м: (1595+1600+ <u>+1610</u>), гр. 4 1300, гр. 4
8. K_8, MK_8 – показники оборотності кредиторської заборгованості	Період повного оборту кредиторської заборгованості	Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, <u>послуги</u> Собівартість реалізованої продукції	Ф. № 1: <u>1615, гр. 4 *</u> <u>*365</u> Ф. № 2: 2050, гр. 3	Ф. № 1-м: <u>1615, гр. 4 *</u> <u>*365</u> Ф. № 2-м: 2050, гр. 3
9. K_9 – показники рентабельності операційної діяльності	Ефективність операційної діяльності підприємства	Фінансовий результат від операційної <u>діяльності</u> Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)	Ф. № 2: (2190-2195), <u>гр. 3</u> (2000+2010), гр. 3	-
10. K_{10} – показник поточної ліквідності	Спроможність підприємства покривати короткострокові забор'язання за рахунок поточних активів	<u>Поточні активи</u> Поточні забор'язання і забезпечення	Ф. № 1: <u>1195, гр. 4</u> 1695, гр. 4	-
11. K_{11}, MK_{11} – показник покриття боргу чистим доходом	Спроможність обслуговування боргу доходами від основного виду діяльності	Чисті короткострокові та довгострокові <u>забор'язання</u> Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)	Ф. № 1: (1510+1515+ +1600+1610- -1165), гр. 4 Ф. № 2: (2000+2010), гр. 3	Ф. № 1-м: (1595+1600+ +1610-1165), гр. 4 4 Ф. № 2-м: 2000, гр. 3

Продовження таблиці 1.8.

1	2	3	4	5
12. MK_{12} – показник покриття активів при прибутком до оподаткування	Ефективність використання активів підприємства	Фінансовий результат до <u>оподаткування</u> Валюта балансу (актив)	-	Ф. № 2-м: <u>2290</u> , гр. 3 Ф. № 1-м: 1300, гр. 4
13. K_{13}, MK_{13} – показник частки неопераційних елементів балансу	Частка активів, яка немає прямого відношення до операційної діяльності підприємства	Неопераційні <u>активи</u> Валюта балансу (актив)	Ф. № 1: (1000+1030+ +1035+1040 + +1045+1050 + +1090+1155 + +1160+1190) , гр. 4 1300, гр. 4	Ф. № 1-м: (1030+1090+ +1160+1190), гр. 4 1300, гр. 4
14. K_{14}, MK_{14} – показник оборотності поточних активів	Період повного обороту поточних активів	<u>Поточні активи</u> Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)	Ф. № 1: <u>1195</u> , гр. 4 * *365 Ф. № 2: (2000+2010), гр. 3	Ф. № 1-м: <u>1195</u> , гр. 4*365 Ф. № 2-м: 2000, гр. 3
15. K_{15} – показник покриття фінансових витрат прибутком до оподаткування та амортизації	Спроможність фінансування не операційних витрат операційним прибутком до вирахування амортизації	Фінансовий результат від операційної діяльності до вирахування <u>амортизації</u> Чисті фінансові витрати	Ф. № 2: (2190-2195+ +2515), гр. 3 (2250-2220), гр. 3	-
16. K_{16}, MK_{16} – показники рентабельності до оподаткування	Ефективність діяльності підприємства до оподаткування	Фінансовий результат до <u>оподаткування</u> Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)	Ф. № 2: (2190-2195+ +2220-2250), гр. 3 (2000+2010), гр. 3	Ф. № 2-м: <u>2290</u> , гр. 3 2200, гр. 3
17. K_{17}, M_{17} – показники покриття фінансових витрат валовим прибутком	Спроможність фінансування фінансових витрат валовим прибутком	Валовий прибуток (<u>збиток</u>) Чисті фінансові витрати	Ф. № 2: (2090-2095), гр. 3 (2250-2220), гр. 3	Ф. № 2-м: (2000-2050), гр. 3 2270, гр. 3

Баланс ТОВ «Епіцентр К» (тис. грн.)

Актив	Код рядка	На кінець 2020	На кінець 2021	На кінець 2022
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	12566	32720	24212
первісна вартість	1001	-	-	-
накопичена вартість	1002	-	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1869460	3692156	2953724
Основні засоби	1010	12304648	15231712	10662198
первісна вартість	1011	-	-	-
Знос	1012	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	1755267	3129633	2159446
Відстрочені податкові активи	1045	68629	23116	17799
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I.	1095	16010570	22109337	15817381
II. Оборотні активи				
Запаси, у тому числі	1100	13885925	15389033	12157336
виробничі запаси	1101	-	-	-
незавершене виробництво	1102	-	-	-
готова продукція	1103	-	-	-
товари	1104	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1467824	2182479	1527735
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	-	-	-
з бюджетом	1135	-	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4381455	3859491	2508669
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	921054	642802	424249
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	224795	342249	239574
Усього за розділом II.	1195	20881053	22416054	16857564
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-
Баланс	1300	36891623	44525391	32674945

Продовження Додатку Б

Пасив	Код рядка	На кінець 2020	На кінець 2021	На кінець 2022
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий капітал)	1400	158610	158610	141027
Капітал у дооцінках	1405	-	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-	-
Резервний капітал	1415	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14542267	17688086	13497255
Неоплачений капітал	1425	-	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-	-
Усього за розділом I.	1495	14700877	17846696	13638282
II. Довгострокові зОбов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові забов'язання	1500	-	-	-
Довгострокові кредити банку	1510	2008688	4142910	2608604
Інші довгострокові зОбов'язання	1515	256738	312170	235397
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-	-
Усього за розділом II.	1595	2265428	4455080	2844001
III. Поточні зОбов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	776000	767497	518873
товари, роботи, послуги	1615	14514081	16290054	12077236
розрахунками з бюджетом	1620	273257	326833	251856
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-	-
розрахунками зі страхування	1625	24716	17379	15512
розрахунками з оплати праці	1630	160208	137988	106591
одержаними авансами	1635	-	-	-
розрахунками з учасниками	1640	-	-	-
Поточні забезпечення	1660	509245	539038	406545
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	3667811	4144826	2816049
Усього за розділом III.	1695	19925318	22223615	16192662
IV. Зобов'язання, пов'язанні з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
	1700	-	-	-
Баланс	1900	36891623	44525391	32674945

Звіт про фінансові результати ТОВ «Епіцентр К»

Стаття	Код рядка	2022	2021	2020
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	32496664	50382425	43979194
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	25093537	35593670	30814751
Валовий: прибуток	2090	7403127	14788755	13164443
збиток	2195	-	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	157396	211555	3851
Інші доходи	2240	402265	554085	354733
Фінансові витрати	2250	191578	295646	250094
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	24516
Інші витрати	2270	920698	1438592	363438
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2696101	4116186	4423784
збиток	2295	-	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	626523	944982	821675
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2437443	3171204	3602109
збиток	2355	-	-	-

Моделі розрахунку інтегрального показника фінансового стану
боржника – юридичної особи для ТОВ «Епіцентр К»

№ з/п	Групи видів економічної діяльності	Моделі	Фінансові показники (K_i)	Діапазони фінансових показників	Мінімальне значення діапазону ($K_{i \min} \geq$)	Максимальне значення діапазону ($K_{i \max} <$)	Показники (X_i)	
							8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів: секція Г	$Z = 2,094 + 0,3 \cdot 89 \cdot X_2 + 0,466 \cdot X_5 + 0,523 \cdot X_6 + 0,265 \cdot X_7 + 0,576 \cdot X_8 + 0,279 \cdot X_{13} + 0,237 \cdot X_{17}$	K_2	1	Менше ніж 37,6 %		X_2	-1,744
				2	37,6 %	58,3 %		-0,460
				3	58,3 %	74,3 %		0,259
				4	74,3 %	99,1 %		0,351
				5	99,1 %	112,4 %		0,675
				6	112,4 %	128,4 %		0,837
				7	Дорівнює або більше ніж 128,4 %			0,857
			K_5	1	Менше ніж 2449,0 %		X_5	-0,451
				2	2449,0 %	4309,5 %		0,224
				3	4309,5 %	6775,3 %		0,702
				4	6775,3 %	11774,4 %		0,469
				5	Дорівнює або більше ніж 11774,4 %			-0,481
			K_6	1	Менше ніж 12,3 %		X_6	-1,843
				2	12,3 %	36,7 %		-0,788
				3	36,7 %	63,6 %		-0,071
				4	63,6 %	98,3 %		0,367
				5	98,3 %	150,0 %		0,645
				6	150,0 %	231,6 %		1,071
				7	231,6 %	351,2 %		1,133
				8	351,2 %	742,8 %		1,165
			9	Дорівнює або більше ніж 742,8 %		1,198		
			K_7	1	Менше ніж 0,001 %		X_7	1,258
				2	0,001 %	4,9 %		0,839
				3	4,9 %	9,0 %		0,726
				4	9,0 %	36,1 %		0,360
				5	36,1 %	47,3 %		-0,152
				6	47,3 %	69,4 %		-0,440
				7	Дорівнює або більше ніж 69,4 %			-1,449
			K_8	1	Менше ніж 1272,5 %		X_8	0,243
				2	1272,5 %	3389,3 %		0,512
				3	3389,3 %	6001,2 %		0,535

Продовження Додатку Г

1	2	3	4	5	6		7	8
				4	6001,2 %	11416,1 %		0,294
				5	Дорівнює або більше ніж 11416,1 %			-0,927
			K ₁₃	1	Менше ніж 3,5 %		X ₁₃	0,545
				2	3,5 %	5,6 %		0,451
				3	5,6 %	8,4 %		0,294
				4	8,4 %	13,2 %		0,259
				5	13,2 %	22,3 %		-0,101
				6	22,3 %	38,8 %		-0,291
				7	Дорівнює або більше ніж 38,8 %			-1,331
			K ₁₇	1	Менше ніж 248,6 %		X ₁₇	-1,786
				2	248,6 %	457,1 %		-0,357
				3	457,1 %	699,6 %		-0,271
				4	699,6 %	990,7 %		0,127
				5	990,7 %	1411,6 %		0,536
				6	1411,6 %	1915,6 %		1,027
				7	Дорівнює або більше ніж 1915,6 %			1,081

Додаток Д

Визначення класу боржника – юридичної особи для великого або середнього підприємства за інтегральним показником

№ з/п	Вид економічної діяльності	Діапазони значень інтегрального показника за класами									
		значення	клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5	клас 6	клас 7	клас 8	клас 9
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А	Більше або дорівнює	+4,46	+3,79	+3,12	+2,45	+1,77	+1,10	+0,43	-0,24	-
		Менше ніж	-	+4,46	+3,79	+3,12	+2,45	+1,77	+1,10	+0,43	-0,24
2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F	Більше або дорівнює	+3,55	+2,90	+2,55	+1,60	+0,95	+0,31	-0,34	-0,99	-
		Менше ніж	-	+3,55	+2,90	+2,55	+1,60	+0,95	+0,31	-0,34	-0,99
3	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів: секція G	Більше або дорівнює	+3,77	+3,12	+2,46	+1,80	+1,14	+0,49	-0,17	-0,83	-
		Менше ніж	-	+3,77	+3,12	+2,46	+1,80	+1,14	+0,49	-0,17	-0,83
4	Фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування: секції К, L, M, N	Більше або дорівнює	+2,85	+2,32	+1,79	+1,26	+0,73	+0,20	-0,33	-0,86	-
		Менше ніж	-	+2,85	+2,32	+1,79	+1,26	+0,73	+0,20	-0,33	-0,86
5	Інші: секції D, E, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U	Більше або дорівнює	+3,25	+2,75	+2,26	+1,77	+1,27	+0,78	+0,28	-0,21	-
		Менше ніж	-	+3,25	+2,75	+2,26	+1,77	+1,27	+0,78	+0,28	-0,21